

Stenogrammid

VII Riigikogu, IV Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 07.06.1994, 10:02

Toimetatud

Eelnõu üleandmine ja eelnõude tagasivõtmine

1. Riigikogu valimise seaduse eelnõu kolmas lugemine

2. Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamise seaduse eelnõu esimene lugemine

3. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse tühistamise ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

4. Põllumajandussaaduste turu korraldamise seaduse eelnõu esimene lugemine

5. Märgukirjade ja avalduste läbivaatamise korra seaduse eelnõu esimene lugemine

6. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

7. Kolhoosidevahelistelt ehitusorganisatsioonidelt ja teistelt endise EKE süsteemi ettevõtetelt ning organisatsioonidelt tsentraliseeritud vahenditest soetatud varade omanikele tagastamise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine

10:02 Eelnõu üleandmine ja eelnõude tagasivõtmine

10:02 Aseesimees

Lugupeetud kolleegid, alustame eelnõude vastuvõtmisest. Kas valitsusel on soovi eelnõusid üle anda? Ei ole. Riigikogu liikmed, palun! Kolleeg Ants Erm.

10:02 A. Erm

Austatud juhataja, lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolevaga võtame tagasi meie poolt esitatud Riigikogu otsuse eelnõu 553 (naturalisatsiooni korras kodakondsuse ja alaliste elamislubade andmise peatamise kohta), alla kirjutanud Ants Erm, Kalju Põldvere.

10:02 Aseesimees

Autoritel on õigus eelnõu tagasi võtta, seega on otsuse eelnõu 553 menetlusest tagasi võetud. Ants-Enno Lõhmus, palun!

10:02 A.-E. Lõhmus

Härra juhataja, lugupeetud kolleegid! Annan üle riigiõiguskomisjoni poolt otsuse eelnõu "Riigikogu liikmete puhkusest 1994. aastal".

10:02 Aseesimees

Juhtivkomisjoniks jääb riigiõiguskomisjon. Kolleeg Heido Vitsur, palun!

10:02 H. Vitsur

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Eelarve- ja maksukomisjon palub käesoleva nädala päevakorrast välja arvata Riigikogu liikmete Eiki Nestori ja Mihkel Pärnoja algatatud tulumaksuseaduse §-de 10, 24, 26 ja 28 muutmise seaduse eelnõu, kuna eelarve- ja maksukomisjoni ei ole laekunud otsustamiseks vajalikud andmed.

10:02 Aseesimees

Juhtivkomisjoni ettepanekul arvatakse punkt nr. 9, tulumaksuseaduse vastavate paragrahvide muutmise seaduse eelnõu, päevakorrast välja. Kolleeg Endel Eero.

10:02 E. Eero

Lugupeetud juhatus, lugupeetud kolleegid! Eile toimunud sotsiaalkomisjoni koosolekul selgus, et kuna sotsiaalkindlustuse aluste seaduse eelnõu vajab veel korralikku läbitöötamist ekspertide tasemel ja suvi tuleb peale, siis võtan selle menetlusest tagasi.

10:02 Aseesimees

Jutt on eelnõust 556, sotsiaalkindlustuse aluste seaduse eelnõu. Autor võtab selle tagasi. Kolleeg Aivar Kala, palun!

10:02 A. Kala

Austatud härra esimees, austatud Riigikogu liikmed! Esitasin eile siit kõnetoolist avalduse õiguskantslerile, milles tegin ettepaneku kaaluda saadikupuutumatus eelarvamist Riigikogu liikmelt Indrek Kannikult, et kriminaalkorras uurida tema tegevust kaitseministrina. On tekkinud küsimus, miks ei informeerinud Indrek Kannik kaitseministrina kaitseväge juhatajat Israeli relvatehingu üksikasjadest. Samas on minuni jõudnud dokument, mis tõendab Indrek Kanniku poliitilise tegutsemise finantseerimist Leonid Apananski poolt. See on maksekorraldus nr. 245 29. juulist 1992. Tunnistan, et eiline avaldus oli spontaanne, fraktsioonikaaslastega kokku leppimata ning kahjuks protseduuriliselt ja vormiliselt ebaküps. Seetõttu võtan oma avalduse tagasi, et kerkinud küsimused leiaksid õiguslikult korrektse lahenduse. Tänan!

10:02 Aseesimees

Lugupeetud kolleegid, palun mitte kasutada eelnõude üleandmiseks ettenähtud aega selleks, et teha poliitilisi avaldusi. Sellega on eelnõud vastu võetud kõigilt, kellel oli soovi anda neid Riigikogu menetlusse. Teeme kohaloleku kontrolli. Kohal on 68 Riigikogu liiget, puudub 33. Lugupeetud kolleegid, enne kui me läheme päevakorra juurde, on mul teile niisugune teade. Vabariigi President teatas mõni aeg tagasi juhatusle ja sellest informeeriti ka saadikuid, et ta soovib täna hommikul esineda poliitilise avaldusega. Nüüd on saanud Kadriorust presidendilt uus kiri, mille ma teile ette loen: "Kadriorus, 7. juunil. Väga lugupeetav Riigikogu juhatus! Kuivõrd Riigikogu menetluses oleva otsuse eelnõu "Eesti-Vene suhetest" arutelu lükati edasi septembrikuusse, ei pea ma otstarbekaks selles küsimuses Riigikogus poliitilise avaldusega 7. juunil esineda. Lennart Meri." Niisiis, presidendi avaldus jääb täna ära. Läheme nüüd päevakorra juurde.

1. 10:02 Riigikogu valimise seaduse eelnõu kolmas lugemine

10:02 Aseesimees

Võtame arutusele Riigikogu valimise seaduse eelnõu. Ma palun ettekandjana kõnetooli riigiõiguskomisjoni liikme kolleeg Illar Hallaste.

10:02 I. Hallaste

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oleme jõudnud Riigikogu valimise seaduse arutamiseni ja loodetavasti viimast korda, et see seaduseelnõu vastu võtta. Kui vaadata muudatusettepanekute tabelit, mis on kolmandaks lugemiseks esitatud, siis suurem osa ettepanekuid tuleb tuttav ette, sest need esitati ka Riigikogu valimise seaduse teisel lugemisel. Neist ettepanekuist on aga osa kaks, osa kolm korda saalis hääletatud, nad ei ole Riigikogu toetust leidnud ning neid ei saanud arvestada ka komisjon. Kõige olulisem muudatus senise tekstiga võrreldes on tulnud "Kuningriiklaste" ettepanekul (muudatusettepanekute tabelis kannab see numbrit 14). Nimelt võimaldab see Vabariigi Valimiskomisjonil kustutada kandidaatide nimekirjast isiku, kui tuvastatakse, et kandidaadi riigikeeleoskus ei vasta keeleseadusest tulenevatele nõuetele. Riigikogu valimise seaduses on öeldud, et kandidaat, see tähendab isik, kes kandideerib Riigikogusse, peab andma omakäelise kinnituse, et ta valdab piisavalt eesti keelt, osalemaks Riigikogu töös. Seni puudus igasugune võimalus inimest, kes

tegelikult eesti keelt ei oska, kandidaatide nimekirjast kõrvaldada ja võis tekkida olukord, kus Riigikogusse tuleb inimesi, kes ei suuda riigikeeles seaduseelnõudega tööd teha ning on vaja tõlkimist. Nüüd annab "Kuningriiklaste" ettepanek võimaluse sellised kandidaadid juba enne valimisi nimekirjast kustutada. Muid muudatusettepanekuid, mis on esitatud, komisjon arvestanud ei ole, kuna, nagu ma juba ütlesin, need on suurelt jaolt siin saalis varem läbi hääletatud ja ei ole leidnud Riigikogu toetust. Riigiõiguskomisjon teeb ettepaneku seadus täna vastu võtta. Eile arutas riigiõiguskomisjon veel ka Olav Antoni ettepanekut, mille ta esitas vaba mikrofoni ajal. See ettepanek ei tulnud küll õigeaegselt ega õiges vormis, kuid sellest hoolimata arutas komisjon ettepanekut sisuliselt ja leidis üksmeelselt, et seda ei ole võimalik aktsepteerida. Terve hulk küsimusi jäaks lahtiseks, kuidas üleriigilises nimekirjas kandidaate järjestatakse, kui Olav Antoni ettepanek peaks sisse kujutatama. Nii nagu Olav Anton on parandusettepanekuna välja pakkunud, seda päris kindlasti sõnastada ei saa. Seetõttu ei peetud vajalikuks kolmandat lugemist viieks minutiks katkestada, et võtta vastu tema parandusettepanek. Maaliidu Ühenduse ettepanek, mis on muudatusettepanekute tabelis nr. 22 all ja mille järgi käesolev seadus jõustub pärast heakskiitmist rahvahääletusel, ei ole kooskõlas rahvahääletuse seadusega, mis on juba Riigikogus vastu võetud. Sama lugu on härra Alatalu poolt teile esitatud otsuse eelnõuga valimisseaduse rahvahääletusele panemise kohta, sest vastavalt rahvahääletuse seadusele peab see otsus tulema koos seaduseelnõuga esimesest lugemisest alates. Niisiis ei ole ka seda ettepanekut kolmandal lugemisel selliselt esitada võimalik. Aitäh!

10:02 Aseesimees

Suur tänu! Millised on küsimused kolleeg Hallastele? Kalev Kukk, palun!

10:02 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja! Riigikogu potentsiaalsetele liikmetele esitatakse kvalitatiivseid nõudmisi. Kas nende nõudmiste seas peaks olema näiteks ka lugemisoskus? Küsimus on tekkinud "Kuningriiklaste" parandusettepaneku taustal.

10:02 I. Hallaste

Lugemisoskust ei kontrollita. See kuulub küll elementaarselt nende inimeste oskuste juurde, kes Riigikogusse valitakse, aga otsustajateks on siis valijad.

10:02 Aseesimees

Kas saadikutel on veel küsimusi? Ei ole. Suur tänu ettekandjale! Avan läbirääkimised. Kolleeg Olav Anton, palun!

10:02 O. Anton

Aitäh, härra juhataja! Austatud kolleegid! Keskfraktsioon arutas valimisseadust nädal aega tagasi ja üks peamisi probleeme on just Riigikogu legitiimsus ehk teiste sõnadega, rahvakeeles öeldes, kui palju on Riigikogus neid saadikuid, kellel valijate poolt antud häälte arv on väga väike. Seepärast sai ka lisaks nendele ettepanekutele, mis siin saalis on käsitlust leidnud, välja pakutud üks uus ettepanek, mis määras ära, et kõigepealt jagatakse üleriigilises nimekirjas mandaadid nendele kandidaatidele, kellel on rohkem kui 10% hääli, ning siis, kui nendele on juba jagatud, aga mandaate veel sellele või teisele nimekirjale jagub, jagatakse need ülejäänutele. Kahjuks ei leidnud riigiõiguskomisjon võimalust seda ettepanekut isegi mitte saalile hääletada anda. Kuid samas leidis Keskfraktsioon, et see ei ole põhjus, miks me ei toetaks eelnõu. Me oleme selle poolt, et see eelnõu vastu võtta. Veel enam, me leiame, et teatud periood enne valimisi ei tohiks valimisseadusega tegelda, ja see periood on juba käes. Tinglikult võiks öelda, et see periood on aasta. Sellepärast ei tasuks valimisseadusega praegu rohkem tegelda kui see täna vastu võtta. Kui uus Riigikogu koosseis peab vajalikuks, siis teeb juba tema vastavad korrektiivid. Aitäh!

10:02 Aseesimees

Suur tänu! Kolleeg Jüri Toomepuu, palun! Ma vabandan, ma eksisin praegu kodukorra vastu. Ma unustasin, et härra Toomepuul ei ole juba mõnda aega enam oma fraktsiooni, ja kuna praegu on kolmas lugemine, siis saavad esineda ainult fraktsioonide juhid. Lembit Arro, Maaliit.

10:02 L. Arro

Lugupeetud juhataja, lugupeetud Riigikogu! Liikudes valijate hulgas ringi, tulevad ikka lähemale jutud ja mõtted, et Riigikogul on ees uued valimised ja ega muu asjaga enam suurt aega tegelda pole. Sellepärast on rahvas päris mitmel nõupidamisel ja koosolekul pööranud oma tähelepanu ka valimisseadusele. Nõutakse valimisseaduse muutmist selles suunas, et tulevikus ei oleks Riigikogus selliseid kandidaate, kes on väga vähe hääli saanud. Teiseks ütlevad valijad, et nad ei ole üldse nende inimeste poolt hääletanud, kes on pandud vabariigi nimekirja järgi kandidaatideks. Et neil pole mingit õigust pidada neid oma kandidaadiks ja nendel ei ole ka õigust nende käest midagi küsida, kuna nad ei ole rahva poolt valitud. Soovitakse ikkagi teha teatud järjekord. Kui lugeda parandusettepanekuid, siis on 19. ja 20. parandusettepanek tehtudki selle mõttega. 20. parandusettepanekus soovitab Maaliidu Ühendus reastada kandidaadid üleriigilises nimekirjas häälte järgi, mis on ringkonnas saadud. Vaieldakse vasta, et see ei ole normaalne, et mõnes ringkonnas on rohkem valijaid, teises on vähem ja et see tekitab ebavõrdsust. Ma tahaksin siiski öelda, et 19. parandusettepanek, mille on esitanud "Liberaalid", välistab selle võimaluse, sest siin on pakutud välja, et kandidaadid järjestatakse lihtkvoodi suhtes saadud protsentuaalsele häälte arvule. Ma kutsun üles kõigepealt toetama "Liberaalide" ettepanekut, ja kui "Liberaalide" ettepanek läheb läbi, ei nõua me Maaliidu Ühenduse parandusettepaneku hääletamist. Aitäh!

10:02 Aseesimees

Suur tänu! Kolleeg Kalle Jürgenson.

10:02 K. Jürgenson

Aitäh, härra esimees! Mul on protseduuriline märkus. Kuna te ise saite ka aru sellest veast, mis läbi lipsas, siis tahaksin teha ainult ühe märkuse. Et seltsimees Toomepuu esinemine telekaamerate ees kandis vilja, siis tahaksin ma selle seadusvastase kõne puhul toonitada, et seda ei tohiks kanda ametlikku stenogrammi. Aitäh!

10:02 Aseesimees

Võtame arvesse. Aitäh! Palun, kas on veel kõnesoovijaid fraktsioonide poolt? Ei ole. Ma panen hääletusele läbirääkimiste lõpetamise. Palun hääletada! Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 65 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 on erapooletu. Läbirääkimised on lõpetatud. Kas ettekandja soovib lõppsõna? Ei soovi. Võtame ette muudatusettepanekute tabeli. Ma palun Illar Hallaste uuesti kõnetooli, vaatame läbi muudatusettepanekud. Esimest parandusettepanekut on arvestatud redigeeritult. Selle hääletamist ei nõuta. Teine parandusettepanek on Keskfraktsioonilt ja seda on arvestatud. Kolmas on "Liberaalide" ettepanek, ei ole arvestatud. Kas selle hääletamist nõutakse? Ei nõuta. Neljas ja viies parandusettepanek on "Liberaalidelt", ei ole arvestatud. Hääletamist ei nõuta. Kuuendat on arvestatud redigeeritult. Seitsmes, "Liberaalide" ettepanek, ei ole arvestatud. Hääletamist ei nõuta. Kaheksandat on arvestatud. Üheksas, "Liberaalide" ettepanek, ei ole arvestatud. Hääletamist ei nõuta. 10. ja 11. on arvestatud. 12. ettepanekut ei ole arvestatud. Eiki Nestor, palun!

10:02 E. Nestor

Aitäh, härra asejuhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Palun seda meie ettepanekut hääletada. Ma ei hakka kordama eelmisel lugemisel antud pikka kommentaari. Tuletan teile meelde, et sellisel juhul moodustaksid valimisliidu erakonnad, aga nendega jääks õigus ühineda valimisliitu ka ühendustel. Aitäh!

10:02 Aseesimees

"Isamaa" fraktsioonilt on tulnud taotlus enne hääletamist teha vaheaeg, aga kuulame enne ära, võib-olla on juhtivkomisjonil soov seda parandusettepanekut kommenteerida.

10:02 I. Hallaste

Seda parandusettepanekut arutati väga põhjalikult teisel lugemisel ja selle ettepanekuga seoses olid "Möödukad" esitanud terve rea ettepanekuid, mis on ka praegu meil tabelis. Tookord need ei leidnud Riigikogu toetust. Komisjon ei pidanud õigeks neid arvestada, kuna juba vastuvõetud erakonnaseadusest lähtuvalt on erakonnad need, kes esitavad kandidaate Riigikogu valimistel, ja me

peaksime ka siin säilitama sama süsteemi. Muidu võib tekkida tõsisemaid probleeme erakondade finantseerimisega või nende ühenduste finantseerimisega pärast Riigikogu valimisi, kui nende kandidaadid osutuvad valituks. Riigiõiguskomisjon ei pidanud õigeks seda ettepanekut toetada, kuna Riigikogu seda teisel lugemisel ei toetanud.

10:02 Aseesimees

Suur tänu! Enne 12. parandusettepaneku hääletamist "Isamaa" fraktsiooni taotlusel vaheaeg 10 minutit.
V a h e a e g

10:02 Aseesimees

Vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele 12. parandusettepaneku. Palun hääletada!

10:02 I. Hallaste

Komisjon ei toeta.

10:02 Aseesimees

Ettepaneku poolt on 13 Riigikogu liiget, vastu on 35, 3 jäid erapooletuks. See ettepanek ei leidnud toetust. 13. parandusettepanek on "Möödukatelt", ei ole arvestatud. Kas nõutakse selle hääletamist? Ei nõuta. 14., "Kuningriiklaste" parandusettepanek, on arvestatud. 15. ja 16. parandusettepanek on "Möödukatelt", ei ole arvestatud. Hääletamist ei nõuta. 17., "Liberaalide" parandusettepanek. Eiki Nestor, palun!

10:02 E. Nestor

Aitäh, härra asejuhataja! Palun seda hääletada.

10:02 Aseesimees

Kas ettepaneku autor või juhtivkomisjon soovib kommenteerida?

10:02 I. Hallaste

Muudatus valimiskünnises oleks väga suur põhimõtteline muudatus valimisseaduses ja komisjon ei pidanud õigeks seda toetada.

10:02 Aseesimees

Tiit Käbin, palun!

10:02 T. Käbin

Täna, lugupeetud juhataja! See ei oleks mingisugune suur põhimõtteline muudatus. Mitmed riigid kasutavad 4% künnist, näiteks Rootsi, ja meie reaalseid tingimusi arvestades oleks 5% asemel 4% sisseviimine täielikult õigustatud.

10:02 Aseesimees

Suur tänu! Panen 17. parandusettepaneku hääletusele. Palun hääletada! Ettepaneku poolt on 21 Riigikogu liiget, vastu 37 ja 8 on erapooletud. See ettepanek ei leidnud toetust. 18. parandusettepanekut ei ole arvestatud. Eiki Nestor, palun!

10:02 E. Nestor

Aitäh, härra juhataja! Palun ka seda hääletada.

10:02 Aseesimees

Kas keegi soovib kommenteerida? Autor või juhtivkomisjon? Ei soovi. Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele 18. parandusettepaneku. Palun hääletada! Ettepaneku poolt on 22 Riigikogu liiget, vastu 37 ja 6 jäid erapooletuks. See ettepanek ei leidnud toetust. 19. parandusettepanekut ei ole arvestatud. Nõutakse hääletamist. Kas autorid soovivad kommenteerida? Juhtivkomisjon? Ei soovi.

10:02 I. Hallaste

Komisjon seda ettepanekut ei toetanud.

10:02 Aseesimees

Panen hääletusele 19. parandusettepaneku. Palun hääletada! Ettepaneku poolt on 17 Riigikogu liiget, vastu 39, 11 on erapooletud. Ettepanek ei leidnud toetust. 20. parandusettepanek on Maaliidu Ühenduselt, ei ole arvestatud. Palutakse hääletada. Kas autorid soovivad kommenteerida? Ei soovi. Juhtivkomisjon?

10:03 I. Hallaste

Samuti ei soovi.

10:03 Aseesimees

Panen hääletusele 20. parandusettepaneku. Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 19 Riigikogu liiget, vastu on 41 ja 6 jäid erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust. 21. parandusettepanekut on arvestatud, 22. ettepanekut ei ole arvestatud. Kas seda soovitakse hääletada? Jüri Toomepuu palub seda hääletada. Kas autorid soovivad kommenteerida?

10:03 I. Hallaste

Ma ütlesin kommentaari komisjoni poolt. Esiteks, hääletamisele saab kolmandal lugemisel panna fraktsioon, mitte üksiksaadik. Teiseks, see parandusettepanek on vastuolus juba vastuvõetud rahvahääletuse seadusega. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, tuleb selleks, et panna üks seaduseelnõu rahvahääletusele, esitada vastav otsus koos seaduseelnõuga esimesele lugemisele, mitte aga teha muudatusettepanekut kolmanda lugemise lõppedes.

10:03 Aseesimees

Ma ütlesin, et Jüri Toomepuu soovib seda panna hääletusele, ma ei öelnud veel, et me paneme ta hääletusele. Kas keegi teine soovib seda samuti panna hääletusele? Maaliidu Ühendus. Toomepuu ettepaneku põhjal me ei saa seda hääletusele panna, aga autorid soovivad samuti panna hääletusele. Maaliidu Ühenduse ettepaneku põhjal panen 22. parandusettepaneku hääletusele. Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 9 Riigikogu liiget, vastu on 48 ja 9 jäid erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust. Sellega on meil parandusettepanekud läbi hääletatud. Millised on juhtivkomisjoni ettepanekud?

10:03 I. Hallaste

Riigiõiguskomisjon teeb ettepaneku Riigikogu valimise seadus täna kolmandal lugemisel vastu võtta.

10:03 Aseesimees

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele Riigikogu valimise seaduse. Palun hääletada! Vaja on 51 häält. Seaduse poolt on 63 Riigikogu liiget, vastu on 9, 3 jäid erapooletuks. Seadus on vastu võetud.

2. 10:02 Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamise seaduse eelnõu esimene lugemine

10:02 Esimees

Lugupeetud Riigikogu! Jätkame vastavalt meie kokkulepetele ja kinnitatud päevakorra. Võtame arutusele 13. päevakorrapunkti, Riigikogu liikme Uno Mereste algatatud Eesti Panga Nõukogu liikmete nimetamise seaduse eelnõu. Ma palun ettekandeks kõnetooli autori. Palun, kolleeg Uno Mereste!

10:02 U. Mereste

Lugupeetud Riigikogu esimees, lugupeetud kolleegid! Eesti Panga Nõukogu peab põhiseaduse järgi töötama koosseisus esimees pluss kaheksa liiget. Praegu on mitmesuguste ümberkorralduste tõttu Eesti Panga Nõukogus kuus liiget. Vastavalt 5. aprillil selles saalis vastuvõetud Eesti Panga seaduse muutmise seadusele on üks nendest kohtadest Eesti Panga Nõukogu asendusliikme koht Seega on

panga nõukogus vabad kaks kohta, üks panga nõukogu liikme ja üks panga nõukogu asendusliikme koht. Pärast mitmekülgseid läbirääkimisi teen ma ettepaneku selles seaduseelnõus, mis on teie laudadel, nimetada Eesti Panga Nõukogu liikmeks Tartu Ülikooli rahandusteooria ja panganduse professor Mart Sõrg ja asendusliikmeks härra Madis Üürike. Täpsemad andmed nende kohta on esitatud seaduseelnõu seletuskirjas. Ma märgiksin väga lühidalt härra Mart Sõra kohta veel, et ta on üks meie rahareformi kavandajaid. Rahvusvaheliselt on ta tuntud ka kui meie rahasüsteemi ja rahareformiga seotud probleemide tutvustaja. Näiteks kahe viimase aasta jooksul on tal ilmunud Soomes kaks monograafiat, üks nendest on pühendatud Eesti rahasüsteemi kujundamise strateegiale ja teine meie rahareformi põhijoontele. Mart Sõral on väga head sidemed Maailmapangaga ja tema rahvusvahelist tegevust iseloomustab hästi see, et ta on Euroopa Rahandusprofessorite Liidu liige, ainus Baltikumis. Härra Madis Üürike on meile kõigile hästi tuntud. Ta on lõpetanud Stockholmi ülikooli 1964. aastal, on majandusmagister, endine rahandusminister ja olnud panga nõukogu liige seni n.-ö. ametikoha järgi. Ma arvan, et nii härra Mart Sõrg kui Madis Üürike on silmapaistvad spetsialistid omal alal ja nende valimine Eesti Panga Nõukogusse tugevdab ja mitmekülgustab selle nõukogu koosseisu mitmeti. Ma teen ettepaneku ja pöördun kolleegide poole üleskutsega hääletada nii Mart Sõra kui Madis Üürikese poolt. Tänan!

10:02 Esimees

Suur tänu! Millised on küsimused kolleeg Uno Merestele? Tundub, et küsimusi ei esitata. Lugupeetud kolleegid! Peame hetke nõu. See seaduseelnõu arutatakse läbi ühe lugemisega ja meil on kohal ka üks lugupeetud isik, kellest on juttu, härra Mart Sõrg. Kohal ei ole härra Madis Üürikest, aga Riigikogu tunneb härra Üürikest väga hästi. Kolleegid, kas me soovime kuulata ära härra Mart Sõra programmist lauset, et esitada talle küsimusi, või ei soovi? Ei soovi. Ma palun juhtivkomisjoni nimel kaasettekandeks kõnetooli riigiõiguskomisjoni aseesimehe kolleeg Ants-Enno Lõhmuse.

10:02 A.-E. Lõhmus

Härra esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul jääb üle lisada õige vähe. Riigiõiguskomisjoni ja autori koostöös on eelnõu saanud esimesele lugemisele esitamisel uue kuju ja kõik muudatused on autoriga kooskõlastatud. Me toetame selle eelnõu esimesele lugemisele esitamist.

10:02 Esimees

See seaduseelnõu võetakse vastu ühe lugemisega.

10:02 A.-E. Lõhmus

Jah.

10:02 Esimees

Riigiõiguskomisjon soovib selle seaduse vastu võtta. Kolleegid, kas teil on küsimusi kolleeg Ants-Enno Lõhmusele? Kolleeg Daimar Liiv.

10:02 D. Liiv

Austatud ettekandja! Milline on sellesse eelnõusse parandusettepanekute tegemise võimalus?

10:02 Esimees

Küsimus on vahest rohkem mulle. Kui tehakse parandusettepanekuid, siis sellisel juhul arutelu katkestatakse. Selle seaduseelnõu arutelu on analoogiline otsuse eelnõu aruteluga. Tundub, et rohkem küsimusi ei esitata. Tänan, kolleeg Ants-Enno Lõhmus! Ma avan läbirääkimised. Kas me loeme läbirääkimised lõppenuks? Kolleegid, Riigikogu esimehe tähelepanu juhiti õigel ajal sellele, et asjatundjad pidasid viimasel hetkel nõu ja ütlesid, et tegemist ei ole siiski sellise seaduseelnõuga, kus nimetatakse ametisse ametimehi. Tegemist on seadluse muutmise seadusega, mis tähendab, et see võetakse vastu vähemasti teisel lugemisel. Ma vabandan kolleeg Ants-Enno Lõhmuse ees, et olin pealetükkiv, kuna mul olid teised juhtnöörid. Jõusse jääb esimene ettepanek riigiõiguskomisjonilt: esimene lugemine lõpetada. Kolleeg Ants-Enno Lõhmus, nimetame veel kord selgelt parandusettepanekute esitamise tähtsaks.

10:02 A.-E. Lõhmus

Riigiõiguskomisjon teeb niisiis ettepaneku lugeda esimene lugemine lõpetatuks ja esitada muudatusettepanekud 13. juunil kella 13-ks.

10:02 Esimees

Suur tänu! Üheltki fraksioonilt ei ole laekunud tagasilükkamisetepanekut, seega loeme esimese lugemise lõppenuks.

3. 10:02 Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse tühistamise ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

10:02 Esimees

Lugupeetud kolleegid, võtame arutusele kolleeg Mart Nuti algatatud Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse tühistamise ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist ja ma palun autori ettekandeks kõnetooli.

10:02 M. Nutt

Lugupeetud härra esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolev seaduseelnõu on antud menetlusse ühe väga delikaatse ja komplitseeritud probleemi lahendamiseks. Nimelt on küsimus selles, et möödunud aastal võttis Riigikogu teatavasti vastu kodakondsuse seaduse rakendamise otsuse muutmise seaduse, millega anti võimalus taotleda Eesti kodakondsust nn. rohelise kaardi alusel. See tähendab, et inimesed, kes olid registreerinud ennast enne Eesti Kongressi valimisi Eesti kodakondsuse taotlejateks, said õiguse Eesti kodakondsust taotleda ilma lisatingimusteta, s.t. ilma keelenõueteta. Selline lubadus oli tõepoolest kunagi antud ja selle täitmine oli ilmselt ka seetõttu õigustatud. Kuid probleem on põhiliselt tehnilist laadi. Minu arvates ei ole õieti mingisugust õigust inimestelt, kellele selline lubadus on antud, seda võimalust ära võtta, kuid roheline kaart on paraku ilma igasuguste turvatunnusteta dokument ja selle võltsimine on äärmiselt hõlbus. Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti andmetel on võltsinguid juba rohkem kui ehtsaid rohelisi kaarte ja see on praegu täiesti kontrollimatu avatud uks Eesti kodakondsusse. Mis moel oleks võimalik seda kõige otstarbekamalt lahendada? Üks võimalus on kahtlemata nimetatud otsus tühistada või teha selles muudatusi. Praegu on selleks olemas mitmesuguseid võimalusi, kuna ühest küljest näeb käesolev eelnõu ette küll selle otsuse tühistamise, kuid kui meil on võimalus leida korrektne tee lahendada asi teistmoodi, on uks avatud ka muudatusettepanekuteks. Teine võimalus, millele juhib tähelepanu härra välisminister, oleks lahendada küsimus valitsuse määruste tasemel. Seni teatavasti valitsus lahendust leidnud ei ole. Kui valitsus selle lahenduse peaks lähemal ajal leidma, siis pean ma ka täiesti võimalikuks nimetatud otsust mitte muutma hakata. Praegu on aga seis paraku selline, et lahendada on see küsimus vaja ja momendil muud alternatiivi lahendamiseks ei ole. Seetõttu teen ettepaneku nimetatud otsuse muutmise seaduse esimene lugemine lõpetada, esitada muudatusettepanekuid ja jätkata arutelu teisel lugemisel. Niisugused on tõsiasjad, mille pärast nimetatud seaduseelnõu on esitatud. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Küsimused kolleegidelt. Olav Anton.

10:02 O. Anton

Aitäh, härra juhataja! Austatud riigiõiguskomisjoni esimees! Ei ole ilus lubadust tagasi võtta, aga noh, juhtub. Nüüd ma küsingi sellest lähtuvalt, et peale rohelise kaardi oli veel terve hulk igasuguseid dokumente, registreid, kusjuures need asusid inimeste käes, keda võiks usaldada Eesti riigi järjepidevuse hoidmise ja kõigi muude Eesti asjade ajamise eest. Kas need võltsimised on otseselt tehtud nende inimeste poolt, kelle käes on registrid ja kes on Eesti Kongressi järeltulijad, või on veel mingi variant, milles see võltsimine seisneb? Peale rohelise kaardi on ju terve kari registreid.

10:02 M. Nutt

Aitäh! Küsimus on täiesti õigustatult püstitatud. On olemas hulk dokumente – nendes on küll päris arvestatavad lüngad sees –, kuid kõigi nende dokumentide kontrollimine on piisavalt aeganõudev töö. See võib võtta kauem aega kui tavaline naturalisatsiooniprotsess. Sellepärast ma oma sissejuhatavas ettekandes juhtisingi tähelepanu sellele, et kui valitsusametkonnad leiavad teistsuguse lahenduse, kuidas seda teha, siis olen täiesti nõus, et nimetatud seadus jääks vastu võtmata. Kuid seni ei ole valitsus sellega hakkama saanud ja, niipalju kui minul on Kodakondsus- ja Migratsiooniametist informatsiooni tulnud, ei ole nemad suutelised seda dokumentide kontrolli läbi viima. Seetõttu saan ma lähtuda ainult nendest asjadest, mis on minu võimuses. Seda, et rohelise kaardi õigus tühistatakse, ei pea ma loomulikult heaks lahenduseks, kuid ma juhin samuti tähelepanu, et rohelise kaardi omanikele on antud rohkem kui aasta võimalust seda õigust realiseerida. Kes seda teinud ei ole, sellel peavad olema väga mõjusad põhjused. Tagantjärele me loomulikult kelleltki seda õigust ära võtta ei saa, seni kuni nimetatud seadus jõus ei ole, võivad kõik kodakondsust ka rohelise kaardi alusel taotleda. Kui härra Antonil on paremaid lahendusi, siis on need teretulnud. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kalju Põldvere.

10:02 K. Põldvere

Suur tänu, härra esimees! Ma tahaksin konkreetset küsida, kas Eesti Komiteest ei ole siis nende roheliste kaartide jaoks järele jäänud vastavat nimekirja või registrit, kust oleks kohe võimalik n.-ö. rida ajada? Täna väga!

10:02 M. Nutt

Minul oleva informatsiooni järgi on nimekirjad paraku osalised. Nagu ma näen härra Kiire näoilme, oskab tema vist täpsemalt sellele vastata. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kalev Kukk.

10:02 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja, kas nn. roheliste kaartide alusel on ka välja antud Eesti kodaniku isikutunnistusi? Aitäh!

10:02 M. Nutt

Rohelise kaardi alusel otseselt minu teada mitte, sest roheline kaart näitab ainult kodakondsuse taotlust. Kuid inimestele, kes on rohelise kaardi alusel kodakondsuse saanud, ei ole välja antud mitte ainult isikutunnistusi, vaid ka Eesti passe.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Tiit Made.

10:02 T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud Mart Nutt! Kas on andmeid, kui palju on nendest rohelistest kaartidest võltsitud? Kui palju inimesi on nende järgi kodakondsuse saanud? Aitäh!

10:02 M. Nutt

Täpselt mitte, aga niipalju kui minule on laekunud teavet selle kohta, arvan, et tuhandetes. Ühte asja ma veel täpsustan. Kahtlemata on võimalus tagantjärele neid dokumente kontrollida ja kodakondsuse andmise otsus tühistada. Kuid siin on kaks komplitseeritud asjaolu. Esiteks, see nõuab kohutavat vaeva ametkondadelt, milleks, mulle tundub, meie ametkonnad valmis ei ole. Teiseks, kodakondsuse äravõtmine on rahvusvaheliselt küllalt komplitseeritud küsimus, kuigi see on igati õiguspärane.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ülo Laanoja.

10:02 Ü. Laanoja

Aitäh, härra esimees! Härra Nutt, eelnõu on esitamisest alates teinud läbi ühe üsnagi suure muutuse. Ma palun, et te loeksite ette § 1 ja 3, mis nüüd otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduses on vastu võetud. Kuna eelnõu on teie või teie komisjoni esitatud ja komisjon on sellise fundamentaalse muudatuse teinud, siis tahaksin olla kindel, et ma hääletan õige asja poolt.

10:02 M. Nutt

See võtab mul paraku natuke aega. Ma soovitaksin lähtuda sellest eelnõust, mis on praegu esitatud esimesele lugemisele. See on komisjoni poolt aktsepteeritud tekst ja mitte mingitel varasematel tekstidel antud juhul tähtsust ei ole. Ma loen ette selle teksti, mis on praegu esimeseks lugemiseks esitatud. See kannab pealkirja "Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" punkti 6 ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse § 1 ja 3 kehtetuks tunnistamise seadus". Selle järgi "tunnistatakse kehtetuks: 1) Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" punkt 6 (Ma loodan, et kodakondsuse seaduse rakendamise otsus peaks olema kõigil olemas, et vaadata, mis punkt see on. – M. N.); 2) Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Kodakondsuse seaduse rakendamise kohta" muutmise seaduse § 1 ja 3".

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Olav Anton, teine küsimus.

10:02 O. Anton

Aitäh, härra juhataja! Austatud härra Nutt! Insenerina näen ma tõesti lahendust ja ma tahaksin küsida teie arvamust selle kohta. Rohelisi kaarte enam välja ei anta või ei tohiks anda. Registrid on olemas, nii puudulikud, kui nad on. Järelikult tasuks esitada ametivõimudele need registrid ja vastav arvutitöö ei ole kuigi suur. ERSP peaks oma maine päästmiseks seda kindlasti tegema ja koalitsioonipartner "Isamaa" peaks teda selles igati aitama. Need, kes satuvad lünkade sisse, saavad tõestada oma rohelise kaardi olemasolu tunnistajatega. Ausalt öeldes, osa väljaandjaid on süüdi nendes lünkades. Nii jääks ära see ebamugav protseduur, et Riigikogu annab sõna ja võtab tagasi. Mis te sellest arvate?

10:02 M. Nutt

Aitäh, härra Anton! Ma ei tahaks küsimust sugugi politiseerida, aga ma leian, et kui härra Anton on nõus oma inseneriteadmistega öla alla panema, siis me leiame kindlasti kõiki rahuldava lahenduse. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Sergei Zonov.

10:02 S. Zonov

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra Nutt! Mul on tehniline küsimus. Viimasel ajal inimesed räägivad, et rohelised kaardid on võltsitud, kuna nad olid välja antud pärast Eesti Kongressi valimisi. Mina tean aga fakte, et neid kaarte on omal ajal üle antud inimestele, kes olid registreeritud juba märtsi lõpus. Kas see tähendab, et need kaardid on ka võltsitud, või on need normaalsed rohelised kaardid nagu teisedki kaardid, mis olid väljastatud enne Eesti Kongressi valimisi? See on tehniline küsimus, aga väga raske. Aitäh!

10:02 M. Nutt

Minu arusaamist mööda tuleb lugeda originaalseks roheliseks kaardiks kõiki neid kaarte, mis on välja antud selle organi poolt, kes omal ajal oli Eesti Kodanike Komitee otsuste alusel pädev neid kaarte välja andma. Sellest lähtus ka eelmisel aastal Riigikogu poolt vastuvõetud seadus. Nii et nii või teisiti peaksid kõik need kaardid, mis on kodanike komiteede poolt välja antud, minu tõlgenduse järgi olema autentsed. Võltsitud kaartideks tuleb lugeda neid kaarte, mida ei ole kodanike komiteed välja andnud, või neid kaarte, mis on välja antud hiljem, kui kodanike komiteed olid ametlikult lõpetanud nende

kaartide väljaandmise. Millal täpselt lõpetamise kuupäev oli, seda peaks teadma väga hästi meie valitsus.

10:02 Esimees

Suur tänu, kolleeg Mart Nutt! Rahvasaadikud rohkem küsimusi ei esita. Kuna sa oled nii autori kui ka juhtivkomisjoni rollis, siis ütle, mis komisjon soovitab.

10:02 M. Nutt

Komisjon soovitab esimese lugemise lõpetada. Ja kuna me oleme jäänud selle seaduseelnõu lugemisega küllalt hiljaks, siis teen ettepaneku esitada muudatusettepanekud järgmiseks esmaspäevaks kella 12-ks. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Fraktsioonidel ei ole vastuväiteid. Loeme esimese lugemise lõppenuks.

4. 10:02 Põllumajandussaaduste turu korraldamise seaduse eelnõu esimene lugemine

10:02 Esimees

Lugupeetud Riigikogu, võtame arutusele maaelu ja põllumajanduskomisjoni algatatud põllumajandussaaduste turu korraldamise seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli autorite nimel komisjoni esimehe kolleeg Paul-Olev Mõtsküla.

10:02 P.-O. Mõtsküla

Lugupeetud esimees, lugupeetud rahvasaadikud! Eelnõu, mille kohta mul on au teile siit kõnetoolist ettekannet teha, on koostatud maaelu ja põllumajanduskomisjonis, kuid mitte ainuüksi komisjoni poolt. Algusest peale on kogu töö tehtud käsikäes Põllumajandusministeeriumi töörühmaga, kellele ma siinkohal tahaks avaldada sügavat tänu ja tunnustust, eriti selle rühma juhile härra Uno Silbergile, kes on selle seaduseelnõu arutuse käigus maaelu ja põllumajanduskomisjoni otsuse alusel üks kaasettekandjatest. Täna ta kahjuks ei saa esineda, kuna tal oli Tartus ette nähtud loeng. Lähtuvalt tõsiasjast, et eelnõu on välja töötatud käsikäes Põllumajandusministeeriumi töörühmaga, võin väita, et teie käsutuses olev tekst pole sündinud kabinetivaikuses ja ei kanna minu arvates, või kui kannab, siis minimaalselt, üksikisikute või üksikrühmade maitseotsustuste või killahuvide pitserit. Töö käigus oleme katsunud seda pitserit võimalikult kaotada. Kas selle jäljed on veel märgatavad, selle üle otsustate teie. Ma loodan, et seda pitserit ei lisandu ka eelseivate arutelude käigus. Loodan ja usun teid mõistvat: tegemist on Eestile, Eesti põllumeestele üliolulise seadusandliku aktiga. See akt võib minimeerida ja peab minimeerima praeguseks paratamatult kujunenud põllumajandustoorme ja põllumajandussaaduste tootjate ebakindlustunnet. Need tootjad on aga Eesti majandusliku iseseisvuse ühed põhigarandid. Ma luban siin ühe väikese vahemärkuse emotsionaalsemas laadis: meie põllumajandustootjaid ahistab praegu kõige enam ebakindlustunne, teadmatuse, mis saab või mis tuleb homme. Aga nõnda on raske oma talu või ka ühistu majandamist planeerida! Te olete juba märganud, et olen üle läinud eelnõu küllalt olulisele, esmapilgul küll pelgalt terminoloogilisele, tegelikult aga sisuliselt kandvale momendile. Ja nimelt: elu realiteete arvestades ei saa selles eelnõus opereerida argikeele avara käibemõistega "põllumajandustootja", mis käibemõistena hõlmab nii vilja- ja karjakasvatajat kui ka viimaste tööga toodetud tooraine töötajat. Ent kummagi osapoole huvid on päevselgelt erinevad. Seaduseelnõus on püütud neid huve arvestada nõnda, et osapooled jääksid rahule ning samas oleks kaitstud ka ühiskonna see osa, kes kasutab põllumajandustootjate tööga loodut töödeldud kujul, seega põllumajandussaadusi. Me ei ela isoleeritud maailmas, me oleme suunanud oma pilgud Euroopasse ja kaalume tõsiselt võimalust liituda Euroopa Liiduga. Viitan tõsiasjale, et põllumajandus on Euroopa Liidus valdkond, milles kõige ulatuslikumalt realiseerub kogu selle liidu territooriumile laienev reguleerimis- ja turustussüsteem. Kõik põllumajanduse peamisi hindu, toetusi ja ühtset piirikitset puudutavad otsused tehakse kogu liidu jaoks ja liikmesriikidel on tegutsemisvabadust üksnes üldreeglite rakendamise korraldamisel. Põllumajandusturu osas on Euroopa Liit proteksionistlik. Neid momente on silmas peetud selle eelnõu koostamisel. Ma rõhutaksin

veel kord, et mõistmaks eelnõu olemust, palun mõistvalt suhtuda näivalt võib-olla formaalsesse mõistete loetellu, mis on toodud §-s 2. Ma viitaksin ka sellele, et mõisted "kännishind", "taotlushind" ja "tootjahind" on sõnastatud eelnõus mõnevõrra teisiti kui Euroopa Liidu dokumentides, ent sisuliselt jäävad nad ometigi kattuvaks. Nüüd aga sisu juurde. Teine peatükk hõlmab selle seaduse põhituumat. Paragrahv 3 "Läbirääkimised" määrab, et põllumajandustootjate esindajate ja Vabariigi Valitsuse esindaja läbirääkimised lõpetatakse jooksva aasta 1. augustiks. Tähtaeg on loomulikult üks neid probleeme, mille üle tuleb mõtteid vahetada. Kas see peab olema 1. august või mõni teine kuupäev, selles tuleb kokku leppida. Põhiline jääb igal juhul alles. Nimelt see, et nendel läbirääkimistel põllumajandustootjate esindajate ja valitsuse esindaja vahel lepatakse kokku põllumajandustoorme taotlus- ja miinimumhindades selle toorme liikide kaupa. Lepatakse kokku põllumajandustootjale antavate riiklike toetuste suuruses ja muudes tingimustes. Need kokkulepped vormistatakse kirjalikult. Oluline on ka see säte, et kui riigieelarve Riigikogus kinnitamise ajaks ei ole vastavat projekti esitatud, kokkuleppeid sõlmitud, siis esitab Vabariigi Valitsus riigieelarve projekti Riigikogule valitsuspoolse ettepanekuga põllumajandusele eraldatavate toetuste suuruse kohta. Paragrahv 4 määratleb valitsuse pädevuse. Paragrahvis 5 pannakse paika alused põllumajandustootjate majandusühenduste loomiseks. Oluline on see, et majandusühendusse võivad kuuluda ühe ja sama või lähedase põllumajandustoorme tootjad või töötlejad. Kirjas on ka majandusühenduse liikmete kohustused, millest erilise tähendusega on, arvestades seda, et me pürgime oma toodetega välisturule, nõue pidada kinni kehtivatest tootmis- ja kvaliteedieeskirjadest. Eksisteerib ka see nõue, et majandusühendusel oleks n.-ö. kahepoolne tähendus, et põllumajandustootja pakuks oma tooteid turule eeskätt majandusühenduse kaudu. Kui majandusühendusse kuuluv tootja läheb oma toodete müümisel majandusühendusest mööda, siis kaotab suuresti oma mõtte majandusühendus tervikuna. Kuid kui ühendusel ei ole midagi selle vastu, võib iga ühenduse liige loomulikult leida turu ka iseseisvalt. Loomulikult kuulub ühenduse pädevusse teabeteenistuse korraldamine, tootjate informeerimine jne. Edasi on sisuliselt oluline säte fikseeritud §-s 6 "Eellepingud". Eriti tähtis on, et eelleping sõlmitakse kirjalikult ja ta sisaldab niihästi lepinguga hõlmatava põllumajandustoorme loetelu ja kogused kui ka kokkuleppe hindade kohta, arvestades inflatsiooni ja põhilepingute ning arvlemise tähtaegu ning vääramatu jõu tingimusi. Paragrahvis 7 arendatakse edasi §-s 6 käsitletut, fikseeritakse, et ostu-müügilepingud sõlmitakse juba konkreetsete tootjate ja töötlejate või muude ostjate vahel, arvestades § 6 tingimusi. Määratletud on ka aeg, millal need sõlmitakse: loomakasvatussaaduste osas enne hinna-aasta algust, taimekasvatussaaduste osas enne külvitööde algust. Väga oluliseks pean ma eelnõu § 7 2. lõiget, et töötlejale või hulgiostjale müüdava toorme transpordi eest tasub ostja. Küsimus on nimelt selles, et me läheme üle talumajandusele, ja kui me tahame anda töötlejatele üle korraliku ja kvaliteetse toorme, siis on ainult töötlejad võimelised korraldama toorme transporti tänapäeva nõuete tasemel, on siis tegu piimaga või loomadega. Ülioluline paragrahv on § 8, mis sätestab, et selle seaduse §-s 1 püstitatud ülesande täitmiseks rakendatakse taotlushindu ja miinimumhindu. Ja siin on 2., 3. ja 4. lõikes fikseeritud, milleks neid hindu on vaja fikseerida ja milleks neid kasutatakse. Huvitab kindlasti ka see, mis on paika pandud §-s 10 riiklike toetuste osas. Siin aga tahaks viidata ühele asjale. Me peame mõistma, et riiklike toetusi ei jagata nagu taevamannat. See saab käia ainult kindlate reeglite järgi. Hindade, hinnapoliitika kaudu. Sellest aspektist on eriti tähtis rõhutada, et riik ostab saadusi lattu või oma reservidesse teatud hinnaga. Ei maksa aga luua enesele illusiooni, et valitsus või Riigikogu ealeski saab kehtestada mingisugused hinnad vabaturumajanduse tingimustes. Hinnapoliitika seisneb selles, et ostetakse, võidakse osta lattu, võidakse osta kokku kas hindade taseme säilitamiseks või hindade reguleerimiseks. Lõpuks peatuksin §-l 12 "Põllumajandustoorme ja -saaduste ekspordi ja impordi reguleerimine". Selleks kasutatakse, nagu ka tekstist on näha, tollimaksu, impordimaksu, kvaliteedi kontrolli niihästi sissetoodava kui ka väljaviidava kauba puhul ja eksporditoetuste süsteemi. Ekspordi-impordi reguleerib Vabariigi Valitsus, toetudes iga aasta 1. juuliks esitatud põllumajandustoorme ja -saaduste aastabilansile, järgmise aasta tootmis- ja tarbimisprognoosidele ning riigieelarve mahu kalkulatsioonidele. Ekspordi-impordi paremaks korraldamiseks moodustatakse ekspordinõukogu. Mõiste "ekspordinõukogu" juures ja selle moodustamise juures ma tahaks kohe viidata, et nagu siin on juba arvamusi avaldatud, peaks olema seaduses täpsemini lahti kirjutatud, mida see enesest kujutab ja millised on tema ülesanded. Sellega lubage lõpetada.

10:02 Esimees

Suur tänu! Küsimused rahvasaadikutelt. Kolleeg Arvo Sirendi.

10:02 A. Sirendi

Lugupeetud härra ettekandja! See oli väga huvitav ettekanne. Me saime teada, et see on ülioluline seadus, mis vabaturumajanduse tingimustes hakkab seda vabadust reguleerima, ja et hakkab tekkima teatud kulutuste ja tulu omavahelise võrdlemise vajadus, kusjuures ühelt poolt räägitakse põhjendatud kulutustest ja teiselt poolt jällegi räägitakse lihtsalt toodangu saamiseks tehtud kulutustest. Seda me saime väga hästi teada, et riiklikke toetusi jagate nagu taevamannat. Minu teada pärinevad ametlikud andmed taevamanna kohta üle paari tuhande aasta tagusest ajast, sellepärast on ka lootust, et riiklikku toetust saab sagedamini. Millegipärast kasutatakse tekstis aeg-ajalt ka prantsuse keelt, mille põhjendamiseks ma ei kuulnud ettekandes ühtegi sõna. Minu küsimus puudutab aga just seda, et kas toodangu saamiseks tehtud kulutus on põhjendatud, kui me ostame kaasajal turult mingi traktori ja võrdleme seda selle traktoriga, mille me saame poole hinnaga või oleme saanud poole hinnaga või tänapäeval võileivahinna eest ühest eelmisest perioodist, Tänan!

10:02 P.-O. Mõtsküla

Kõigepealt viide prantsuse keele pidevale kasutamisele. Tahaks öelda nii palju, et mõisteid määratlevasse § 2 on termin *force majeure* sisse toodud, kuna seda kasutatakse kõikides lepingutes. Me kaalusime, kas seda on vaja sisse tuua. Seda kasutatakse seaduse tekstis üks kord, aga ka see üks kord tingis teistkordse esituse mõistete seletamisel. Mis aga puutub põhjendatud ja põhjendamata kulutustesse, siis jah, võib-olla tuleks need lahti rääkida. See aga ei ole selle seaduse otsene ülesanne. Mis puutub nendesse momentidesse, et mõnikord on traktor saadud võileivahinna eest, mõnikord mitte, siis on tõepoolest põhjendatud kulutused ja võivad olla ka põhjendamata kulutused. Kui ma oma virtinale talus igal hommikul eesliipiima vanne teen ja need kuidagiviisi tootmiskuludesse sokutan, kuna virtin on minu teenija, siis on tegu loomulikult põhjendamata kulutustega. Kuid kui ma olen saanud kusagilt odavalt traktori, siis see on minu kasum, ma saan toota odavamalt. Aga ma olen täiesti veendunud ja usutavasti härra Sirendi usub seda ka, et lähemal ajal, hoolimata kõikidest vaevadest ja valudest, saame arvepidamises korra majja. Kui mitte teisiti, siis esimene samm võiks olla, et korraldame vabariigis ükskord põllumajandusloenduse ja teeme kindlaks, mis meil on ja mida meil ei ole. Pärast selle loenduse läbiviimist võiksime juba natukene selgemalt rääkida, mis on põhjendatud, mis mitte.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ilmar Pärtelpoeg.

10:02 I. Pärtelpoeg

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Teatavasti võtab ka põllumajanduses üha rohkem jõudu eraettevõtlus. Milliseid vahendeid ja abinõusid näed sa ette selleks, et sundida selliseid põllumajandussaaduste töötlejaid sõlmima eellepinguid ja ostu-müügilepinguid siin kavandatud korra alusel? Kas see on tagatud mingite kriminaalseadustiku karistusmääradega või muude abinõudega?

10:02 P.-O. Mõtsküla

Vastuseks ma ütleksin nõnda. Arvatavasti ei ole tarvis ja see oleks ülimalt naeruväärne, kui me siia sisse kirjutaksime, et kui lepingut keeldutakse sõlmimast, siis pannakse 10 pluss 5 aastaks vangi. Aga probleem peaks lahenema, ja kui te lubate, siis üks väike seik. Alles kuu-poolteist tagasi viis üks ühistu ühte piimakombinaati piima. Seal öeldi, et on kolmas sort. Piim toodi tagasi. Samast piimast viidi proov teise piimakombinaati. Tagajärg oli, et see piimatootja lõpetas praktiliselt päevapealt suhted esimese piimakombinaadiga. Sellega on öeldud, et tootjad ja tootjate liit, ühendused, majandusühendused otsivad ise endale ka töötlejad. Teisest küljest on aga töötleja paratamatult huvitatud toorme andjate olemasolust. Vastasel korral peab ta lihtsalt oma ettevõtte kinni panema. Seega *summa summarum*: konkurents korraldab asja, mida võib-olla tahetakse kriminaalseadusele või ükstapuha millisele teisele sanktsioone jagavale seadusele korraldada anda.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kalev Kukk.

10:02 K. Kukk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eesti põllumajandus nagu teisedki tootjad on saanud endale odava krooni näol tohutu konkurentsieelise, mida pole mitte ühelgi Euroopa Liidu riigil. Ma tahaksin väga teada, kes on need organisatsioonid, kelle jaoks muutuvad pakutavad miinimum- ja taotlushinnad kohustuslikeks ja missuguse mehhanismi läbi? Kas riik muutub Eestis taas põllumajandussaaduste suurkaupmeheks ja kas nende turumüük keelustatakse? Aitäh!

10:02 P.-O. Mõtsküla

Ma alustan lõpust. Turumüüki ei keelustata mitte mingil juhul ja riik ei saa ka põllumajandussaaduste suurkaupmeheks. Mulle tundub aga, et selles küsimuses sisaldub üks vihje, mida ilmselt tuleb tekstiga edasi töötades tõsiselt arvestada. Aga ma ei näe seda ohtu, et riik muutuks suurkaupmeheks, ja vabaturgu ei keelusta mitte keegi. Selleks on põllumajandustootjate majandusühendused. Riik ainult reguleerib impordi-ekspordiküsimusi.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Lembit Arro.

10:02 L. Arro

Lugupeetud juhataja lugupeetud ettekandja! Paragrahv 11 räägib, et turustusfondi laekub raha riigieelarvelistest sihtsummadest, toidukaupade impordilt jne. Kas ei võiks seadusesse sisse kirjutada nõnda, et sellesse fondi laekub kogu raha, mis saadakse toidukaupade impordilt ja tollimaksudest ja seda kasutatakse ekspordi toetuseks, samuti subsideerimiseks? Praegu on asi kirjas üldsõnaliselt, kui palju valitsus otsustab raha sinna anda ja kui palju ei otsusta. Mujal riikides, näiteks Soomes, on nõnda, et kogu impordilt laekuv raha läheb tagasi põllumajandussaaduste ekspordi toetuse fondi.

10:02 P.-O. Mõtsküla

Ma tänan, härra Arro, ja vastan nõnda. Paragrahvi 11 kohta on juba praegu laekunud parandusettepanekuid ja ma loodan väga, et te teete oma ettepaneku ka kirjalikult. Paragrahvi 11 puhul on, mille üle mõelda, ja see on kõnealuse seaduse kontekstis ülioluline paragrahv. Kahjuks on ta praegu, aga võib-olla ka õnneks, ainult visandlik, kontuurne, konspektiivne. Siin ongi võimalus panna asju täiesti täpselt paika. Ka fondi laekuvate summade loetelu on puudulik. Möönan seda. Aga ma palun kõiki Riigikogu liikmeid selle punkti juures tõsiselt mõelda ja parandusettepanekuid teha.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Arvo Sirendi, teine küsimus.

10:02 A. Sirendi

Lugupeetud ettekandja! Ma tänan esimese küsimuse huvitava vastuse eest. Kas seni pole toetust makstud sellepärast, et puudub vastav seadus, või sellepärast, et pole raha ega tahtmist seda maksta? Kas on lootust, kui seadus vastu võetakse, et raha leitakse ja tahtmine tekib?

10:02 P.-O. Mõtsküla

Ma tänan! Mis puutub senisesse situatsiooni, siis seda ma praegu ja siinkohal ei kommenteeriks. Vastan otse küsimusele. Minu veendumust mööda tekivad siis, kui eelnõu siin kollektiivselt läbi töötatakse, vajalikud õiguslikud alused ja ma usun, et ka see raha nendeks toetusteks leitakse. Pidades silmas printsiipi, et väeta seda kapsast, mis pead kasvatab. Toetust ei jagata lihtsalt umbropsu, aga seaduses on võimalik selgeks teha, kes seda väärivad, kellele antud toetus tuleb tagasi ka toetuse andjale.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ivar Raig.

10:02 I. Raig

Tänan, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te räägite toetustest, mille allikad pole praegu veel selged. Kunas teie seaduseelnõu järgi kehtestatakse impordi tollimaksud ja kunas need maksud hakkavad laekuma toetusfondi? Millise sätte alusel seda tehakse?

10:02 P.-O. Mõtsküla

Pean küsimuse meeles, aga siinkohal jään vastuse võlgu.

10:02 Esimees

Paul-Olev Mõtsküla, rahvasaadikud rohkem küsimusi ei esita. Tänan!

10:02 P.-O. Mõtsküla

Ma tänan tähelepanu eest!

10:02 Esimees

Sama komisjoni nimel teeb kaasettekande kolleeg Vambo Kaal.

10:02 V. Kaal

Austatud esimees, lugupeetud kolleegid! Siseturu kaitse küsimus on alati olnud siin saalis väga tõsise vaidluse all ja seetõttu on natukene kurb, et momendil on saal üpris hõre. Kuid läheme asja juurde. Pääaegu kõigis maailma riikides käsitletakse põllumajandust ja maaelu riikliku iseseisvuse tagatisena. Selleks on välja töötatud ja rakendatud riiklike abinõude süsteem: regionaalpoliitika, siseturu kaitse, riigireservid, siseturuhindade stabiliseerimine, maarahvale efektiivse tootmise korral keskmise tulutaseme tagamine. Eesmärk on kindlustada riigi elanikkonnale omatoodetud põhitoiduained, teiseks, tagada maarahvale töö- ja elatusvahendid, kolmandaks, luua eeldused maakultuuri arenguks ning neljandaks, kindlustada riigikaitsejõud eesmärkidest lähtuvalt asustatus ka nendes piirkondades, kus looduslike ja teiste tingimuste tõttu on ainult turusuhetele rajaneva majandustegevuse arendamine raskendatud. Need on piiräärsed alad, saared, halvemates looduslikes tingimustes olevad alad jne. Riigile, mis sõltub teiste riikide põhitoiduainetest, on kerge peale suruda majanduslikke ja poliitilisi tingimusi, mis võivad ohustada tema suveräänsust ja viia rahvusriigi arengu sõltuvusse rahvusvaheliste poliitiliste ja majandusringkondade tahtest. Siseturu mahu all mõistame Eestis riigi siseselt, s.t. kroonide eest realiseeritud omatoodetud ja imporditud kaupade mahtu. Siseturul müüdava toidukauba kogused ja struktuur sõltuvad eeskätt rahva ostujõust ja tarbimistavast. Eesti siseturu maht on suhteliselt väikese rahvaarvu tõttu väga ahtake. Koos turistidega vajab Eesti siseturg aastas toidukaupu orienteerivalt 5,2–6 miljardi krooni eest, sealhulgas on omatoodetud kaupa 4,8–5,2 miljardi krooni ulatuses. Reguleerimatu majanduspiiri korral on meie siseturg väga kergelt mõjutatav. Praegugi on meie siseturust välismaiste firmade ja vahendajate tegevuse tulemusena hõivatud oluline osa, 4,8 miljardist kroonist ca 0,9–1 miljard krooni, see on umbes 20%. Need on toidukaubad, mida Eesti põllumajandus on suuteline ise tootma. Teisisõnu, ainuüksi viimase aasta jooksul oleme Eesti maarahva ilma jätnud ligi miljardist kroonist, mis on läinud välismaisele tootjale. Imporditollidega reguleeritud majanduspiiri korral võinuks suur osa sellest rahast jääda Eestisse. Selle oleksid oma kaupa müües saanud meie tootjad ja töötajad, nad oleksid teinud investeeringuid, tõstnud kaupade kvaliteeti, ostnud tööstuskaupu, ehitusmaterjale, väetisi, kütust ja muud hädavajalikku maaelu edendamiseks. Osa rahast oleks läinud ringlusse ja andnud tööd ka linnarahvale. Ma ei taha selle näitega väita, et Eesti siseturg peaks olema täielikult suletud. Me peame leidma optimaalsed impordimahud, mis hoiavad piisava konkurentsi, et kodumaine kaup ei saaks oma kvaliteedilt olla halvem importkaubast. 1994. aasta nelja kuuga on Eestisse imporditud toidukaupu juba 1 111 270 000 krooni eest ning aprillikuus muutus ka toidukaupade väliskaubandusbilanss Eesti jaoks negatiivseks. Paljude tähtsate põllumajandussaaduste tootmine on Eestis langenud tasemeni, kus enam ei suudeta katta siseturu vajadusi. Näiteks sealih ja linnuliha. Juba praegu on selge, et põllumajandussaaduste intensiivse impordi korral ei suuda meie põllumajandusettevõtted ja ka talud kunstlikult alandatud hindadega importkaupadega konkureerida. Impordi surve suureneb siseturuhindade tõustes veelgi. Kui hetkel on massilist importi takistavaks teguriks meie siseturuhindade suhteline madalus, siis lähiajal kaob seegi imporditakistus. Kui siseturu hinnad tõusevad ka meil maailmaturu tasemele, suureneb rikaste riikide poolt subsideeritud kaupade import järsult ja loomulikult tõusevad hinnadki. Kuna Eesti riik ei ole soovinud oma tootjaid

subsideerida, on sisuliselt tegemist kõlvatu konkurentsiga, s.t. Eesti siseturul ei ole meie tootjad välismaistega võrdses olukorras. Lootus, et rikkad Euroopa riigid loobuvad põllumajanduse subsideerimisest, on naiivne. Kui see nii juhtuks, tõuseksid sealsed toiduainete niigi kõrged siseturuhinnad kuni kaks korda. See võib kutsuda esile sotsiaalseid rahutusi ja poliitiliselt ebastabiilset olukorda. Sellele ei lähe aga ühegi riigi valitsus. Arenenud riikides reguleeritakse hindu tootjate-tarbijate ja riigi esindajate vaheliste kokkulepetega, mis on ka ettevalmistatud põllumajandussaaduste turu korraldamise seaduse eelnõu üks eesmärgi. Tuleb valida, millises mahus võib Eesti importida neid toiduaineid, mille tootmine Eestis annab tööd maarahvale. Maaelu säilitamise seisukohalt on seega impordi riiklik reguleerimine Eestis vältimatu. Praeguseks on Läti ja Leedu sõlminud Euroopa Liiduga vabakaubanduslepped. Eesti ei ole seda teha suutnud, sest Eesti ei ole kehtestanud imporditolle nagu ülejäänud Euroopa. Eestile anti aga tollitariifide rakendamiseks lisaaega ja seniks on meie Euroopa turule pääsemise võimalused piiratud. See on üks konkreetne näide meie majanduspoliitilisest valearvestusest, kus ignoreeritakse totaalselt siseturu kaitset. Õnneks on hakatud sellest aru saama ja, nagu väidab Välisministeeriumi välismajanduspoliitika osakonnajuhataja härra Priit Kolbre, ei saa enam teistele riikidele ühepoolseid järeleandmisi teha. Me ei saa GATT-iga liitudes fikseerida oma üleminekuaja seisu. Kui hakkame majanduses edu saavutama, ei ole mõeldav, et hoiame oma turu kõigile valla, samal ajal kui teised turud on meile osaliselt suletud tollibarjääride, kvootide või muu tõttu. Meie praegune vabakaubandusrežiim on kompenseeritud sellega, et meie tootmine on praegu veel odavam, sest tooraine, energia ja tööjõud on odavam kui maailmaturul. See on puhver, mis katab väljast tulevat konkurentsi. Aga kui vaadata tulevikku, siis peagi lähevad nii hinnad kui palgad maailmaturuga võrreldavasse suurusjärku ja enam ei saa ühepoolseid järeleandmisi teistele riikidele teha. Algavad kaubanduslikud läbirääkimised, kus määratletakse poolte huvid, võimalused ja tingimused. Tees, et siseturu kaitseta jätmine põhjustab siseturu väljasuremise ja hindade tõusu, on vaid kogu probleemi üksainus tahk. Eriti oluliseks tuleb pidada riigi kui terviku kaubandusbilanssi, mis on käesoleval ajal jätkuvalt negatiivne. Näiteks aprillis oli see 432 752 000 Eesti krooni. Samal ajal oli ka aprillikuus jätkuvalt toiduainete – need on kaubandusgrupid 1–24 – import Eestisse esikohal 19%-ga, võrreldes teiste kaubagruppidega. Samal ajal tuleb öelda, et sellest 19%-st moodustab umbes 50% kaubandustransiit. Tekib küsimus, millega kavatsetakse tasakaalustada väliskaubandusbilanss. Nüüd veidi täpsemalt seaduseelnõust. Käesolev seadus on loogiliseks jätkuks ja edasiarenguks eelmisel aastal meie poolt vastuvõetud põllumajanduse tuluseadusele. Turukorralduse seaduse vastuvõtmisel eelmine tühistuks. Kohe alguses tuleb öelda, et esitatud eelnõu on küllaltki toores ja vajab veel palju tööd. Komisjoni arvates oli otstarbekas täna esimene lugemine läbi viia ning saada Riigikogu liikmete konkreetseid ettepanekud seaduse parandamiseks ja täiendamiseks. Kuna seaduseelnõu sisu on ilmselt saalis palju eriarvamusi tekitanud, siis on palve mitte takerduda terminoloogiasse ja redaktsioonilistesse küsimustesse, vaid eelkõige tegelda sisuliste probleemidega. Vaielda tuleb oluliselt aga ka terminoloogia üle, näiteks põllumajandustoore ja põllumajandussaadus. Ilmselt on termini "põllumajandustoore" sissetoomine ebaotstarbekas. Samuti tahaks ära märkida seda, et taotlushinda ei saa käsitleda kui valitsuse kokkuostuhinda. Termin *force majeure* tuleks panna eesti keelde ja see lahti kirjutada. Turustusfond on kindlasti Eestile vajalik, kuid see tuleb ka seaduses täpselt lahti kirjutada. Turustusfondi saab raha laekuda riigieelarvest ja tootjate omapoolsest rahast. Ei ole võimalik kaasata turustusfondi riigieelarveväliseid impordi-eksportimaksusid. Seadus saab sätestada nende summade kasutamise riigieelarve kaudu. Lõpetuseks rõhutan veel kord, et põllumajanduse tuluseaduse edasiarendamine põllumajandussaaduste turu korraldamise seaduseks on igati põhjendatud ja seotud majandussuhete arenemisega. Komisjoni ettepanek on esimene lugemine täna lõpetada ja parandusettepanekud esitada esmaspäeva, 13. juuni kella 12-ks. Aitäh!

10:02 Esimees

Suur tänu! Küsimused. Kolleeg Kalev Kuk, teine küsimus.

10:02 K. Kuk

Suur aitäh! Lugupeetud ettekandja! Loogiliselt ei peaks seda seadust olema üldse vaja, sest tänane Eesti põllumajandussaadusi töötlev tööstus on täielikult põllumeeste enda kontrolli all, sest riiklikus omandis olevate põllumajandussaadusi töötlevate ettevõtete haldusnõukogud ja juhatused koosnevad täielikult põllumeeste esindajatest. Nii on näiteks teada, et Eesti talupidajate suurkuju Uno Kiisholtsi kontrolli all olev Tartu Lihakombinaat ostab miskipärast Uno Kiisholtsi enda väitel sisse 80% vorstilihist, ja ma

võiksin taoliste näidetega veel jätkata. Ma küsin järgmise küsimuse: mis on ikkagi selle seaduse ülesanne? Kas selle seaduse ülesanne on kaitsta Eesti põllumeest Eesti põllumehe enda eest või on tal mingi muu ülesanne? Aitäh!

10:02 V. Kaal

Sellel seadusel on väga mitmed ülesanded. Võib ka vaadata nii, et mõne koha peal on vaja põllumeest kaitsta põllumehe enda eest, olgu see kas või näiteks ekspordisüsteemide loomine. Eestile on kasulik, kui kõik Eesti tootjad paneksid näiteks mingi 0,2% oma toodangust ekspordifondi. See vastaks sellele osale, mis välja läheb. Muidu ei ole võimalik meil toetada ja välja minna maailmaturuhindadega, mis on tegelikult kunstlikult madaldataud. Seetõttu on vaja kaitsta turgu välise kõlvatu konkurentsi eest ja on vaja tootmismahatusid piirata ning reguleerida siseturgu. Loomulikult on vaja ka kehtestada lepingute süsteem. Kui siin oli enne küsimus, kuidas hakatakse lepingute sõlmimise asju seadusega kontrollima, siis ma tahaksin täiendada, et selleks on riigil kasutada majandushoovad. Näiteks riiklikud krediidid, samuti needsamad eksporditoetused. Näiteks firmadele, kes ei sõlmi lepinguid, ei hakka ekspordinõukogu maksma eksporditoetusi ja seetõttu on kõik huvitatud, et neil oleksid lepingud, kindlad partnerid, kindlad süsteemid. See on minu meelest reguleerimise küsimus ja siin ei ole mingit suundi vaja. Nii et reguleerimismaht on seadusel üpris suur.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Tiit Made.

10:02 T. Made

Austatud eesistuja, lugupeetud kaasettekandja! Majandusteadusliku pilguga asjale vaadates võiks öelda, et maaelu- ja põllumajanduskomisjoni kaasettekandes oli kõik segamini nagu puder ja kapsad. Küsimus on aga niisugune. Kuidas me saame kätte selle üks miljard krooni, mis pidi põllumeestel olema saamata jäänud, kui me paneme imporditollid peale, põllumeestel aga ei ole tarbijale pakkuda piisavalt kaupa? Läheb teatud aeg, kui nad investeerivad, kui nad uue tootmise avavad, kui nad on suutelised turule kaupu pakkuma. Kuidas te lahutate ära nii elegantselt tootja ja tarbija ja toetate ainult tootja huve, unustades absoluutselt ära turu?

10:03 V. Kaal

Ma ei ütleks, et ma olen tarbija ja turu absoluutselt ära unustanud, sest ma ütlesin ka seda, et teatud osa peab olema importkaupu. Siiani oli see reguleerimata ja meil on tootmine kogu aeg vähenenud, sest asi oli väga ebavõrdsetel alustel. Seetõttu ma ei arva sugugi, et Eestis tuleks turul kujundada kaubadefitsiit. Küsimus peab olema lahendatud nii, et Eesti tootjal oleksid samaväärsed võimalused, kui on välistootjatel, mitte halvemad. Samal ajal on impordi-eksporditolle võimalik kasutada riigieelarve kaudu ka meie ekspordi toetamiseks.

10:03 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ivar Raig, teine küsimus.

10:03 I. Raig

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas sa võiksid mulle vastata sellele küsimusele, mille ma esitasin ka härra Mõtskülale: kuidas toetusteks mõeldud rahad hakkavad laekuma, kunas kehtestatakse tollitariifid ja kuidas seda sätestada?

10:03 V. Kaal

Eksporditoetuste süsteem on mõeldud nii, et teatud osa impordi-eksporditollidest laekuks riigieelarve kaudu fondi, ja samal ajal on plaanis sätestada süsteem, et kogu Eestis müüdav toidukaup ja teatud protsent põllumajandussaadustest, kas 0,2 või 0,3, see on juba metoodika küsimus, läheb sellesse fondi. Fondis on siis piisavalt raha, millega toetada seda osa, mis läheb välja. Nii et ka siseturul hakkab müüja toetama Eesti põllumajandussaaduste ekspordi, sest see on talle kasulik.

10:03 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ülo Laanoja.

10:03 Ü. Laanoja

Täna, härra juhataja! Härra Kaal! Tutvudes arutatava eelnõuga, tundub mulle, et see on suunatud eelkõige põllumajanduse põhitoodangu – liha, teravilja ja muu taolise – tootmise ja turustamise reguleerimiseks. Kas köögivilj, puuvilja, marjad ja sellised saadused on põhimõtteliselt jäetud käsitlemata kui ebaolulised või leiame te, et oleks mõttekas ka neid eraldi sätestada, sest päris täpselt nad nendesse raamidesse ei mahu?

10:03 V. Kaal

Ma olen isiklikult seda meelt, et põhimõtteliselt tuleks ka neid, kui nad on meil hooajal värskelt ja valmis olemas, mingil määral reguleerida. See aeg, kui neid kaupsid, näiteks marju, aga vabalt ja värskelt saada ei ole, ei tohiks teha mitte mingeid piiranguid. Seda on põhimõtteliselt võimalik sisse viia. Siin tuleb kindlasti arvestada kauba hooajalisust.

10:03 Esimees

Suur tänu, kolleeg Vambo Kaal! Rahvasaadikud rohkem küsimusi ei esita. Ükski fraktsioon ei ole esitanud tagasilükkamise ettepanekut. Parandusettepanekute esitamise tähtaeg on teada. Loeme esimese lugemise lõppenuks.

5. 10:02 Märjukirjade ja avalduste läbivaatamise korra seaduse eelnõu esimene lugemine

10:02 Esimees

Austatud Riigikogu! Võtame arutusele kolleeg Epp Haabsaare algatatud märjukirjade ja avalduste läbivaatamise korra seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist ja ma palun autori ettekandeks kõnetooli.

10:02 E. Haabsaar

Lugupeetud juhataja, lugupeetud daamid ja härrad! Seoses sellega, et käesoleva aasta 15. veebruaril tühistati 1982. aasta määrus 298, mis reguleeris kodanike kaebustele ja avaldustele vastamise korda, on praegu tegemist seaduse lüngaga. Ühesõnaga, kuidas üks ametnik peab kirjadele vastama ja kas ta üldse peab vastama, on reguleeritud ainult moraalnormidega. Kuna moraal võib olla väga erinev, on ka tagajärjed väga erinevad, kuni selleni välja, et üldse ei vastata, või kui vastatakse, siis ei ole selle vastusega midagi peale hakata. Ma võin teile tuua ühe väga ekstreemse näite. Sellest on pikemalt juttu ka tänases "Postimehes". Nimelt lubati ühele Võrumaa töötule ettevõtluse käivitamiseks stardiraha. Ta hakkas oma asju ajama juba jaanuarikuus, esitas äriplaani, kõikvõimalikud dokumendid ja toetuskirjad, mida talt nõuti kuni käesoleva aasta 26. maini, kus talle lõpuks kirjalikult ka vastati, et raha tal oodata ei ole. Üks põhjusi oli see, et Võru filiaalis on tööturupoliitika juurutamine veel pooleli. Andke andeks, ega kodanik ei pea ju selle eest vastutama ja kannatama, et kuskil midagi pooleli on. Nüüd edasi seaduse juurde. Käesolev seadus näeb ette, et üldjuhul tuleks vastata märjukirjadele ja avaldustele ühe kuu jooksul, kui asi nõuab täiendavat uurimist, siis kahe kuu jooksul. Riigikogu liikmete märjukirjadele ja avaldustele tuleb üldjuhul vastata 10 päeva jooksul, ja kui asi tahab täiendavat uurimist, siis ühe kuu jooksul. Eelnõus on määratletud ka terminid "kohalikud omavalitsused" ja "riigiasutused". Oma eelnõu kirjutamisel ma eeldasin, et täpsem kord nähakse ette valitsuse määrustega. Miks seda kohe valitsuse määrusega reguleerida ei võiks, nii nagu see oli varem? Aga sellepärast, et põhiseadus näeb ette, kui lugeda § 44 ja 46, et vastav kord sätestatakse seadusega. Mina olen ka seisukohal, et isiku õiguste kaitse tuleks tingimata seadusega paika panna. Kuidas riik seda täpsemalt tegema hakkab, kuidas ta hakkab täpsemalt reguleerima sellel alal oma ametiasutuste tööd, võiks olla siis valitsuse poolt paika pandud. Oma eelnõus ma ei hakanud lahti kirjutama, mis on märjukirjad ja avaldused, sest tegu on põhiseaduse terminiga. Kui seda peaks siiski tegema, siis ma mõtlen, et seda võiks teha parandusettepaneku korras. Teatud määral olen püüdnud võtta eeskuju ka enne okupatsiooniga olnud seadusaktidest. Nimelt oli probleem 1936. aastal reguleeritud administratiivmenetluse seadusega, mis on muidugi palju põhjalikum. Võimalik, et ka meil tuleb kunagi selle juurde tagasi tulla, aga kuna praegu on niisugune

aeg, et kõike korraga ei ole võimalik teha, kõiki seadusi ei ole paratamatult võimalik korraga vastu võtta, siis ehk kõlbaks ka minu poolt väljapakutu. Pealegi arvan, et ükskõik kui üksikasjalise seadusega või ükskõik millise eeskirjaga ametnikule neid kohustusi ka ette ei nähtaks, sõltub siiski palju ka ametnikust. Teisisõnu: tool ei anna ametnikule mõistust, ükski eeskiri ei saa tagada täielikult, 100%-lt sisulist vastust, mis inimest rahuldaks. Seetõttu on ka käesolevas seaduses ette nähtud edasikaebamise kord. See annab inimesele konkreetse võimaluse oma õigusi kaitsta. Kuigi ma aktsepteerin täiesti Justiitsministeeriumi arvamust selle eelnõu kohta, on mul üks lahkarvamus § 8 puhul. Nimelt, praegu kehtiv seadus lubab igal juhul kodanikul ka otse edasi kaevata kohaliku omavalitsuse täitevorgani peale või siis volikogu peale. On antud küll õigus kaevata omavalitsuse õigusakti peale vastavale omavalitsusele, kuid see on õigus, mitte kohustus. Kui läbi lugeda põhiseaduse § 15, siis see on ainuvõimalik viis, kuidas seda probleemi saaks tõlgendada, et vältida seaduse vastuolusid. See oleks praegu kõik. Ma loodan teie kõigi abile, et seda seadust lõpuni ellu viia, võib-olla paremaks teha, sest tegu on väga vajaliku seadusega, et muuta meie õigussüsteemi isikukesksmaks. Ma ootan küsimusi.

10:02 Esimees

Suur tänu! Tundub, et küsimusi ei esitata. Juhtivkomisjoni nimel esitab kaasettekande kolleeg Tõnu-Reid Kukk.

10:02 T.-R. Kukk

Austatud esimees, austatud kolleegid! Kolleeg Epp Haabsaar tutvustas põhjalikult oma seaduseelnõu. Õiguskaitsekomisjonil on lisada ehk niipalju, et me rõhutame selle seaduseelnõu kiireloomulisust just nimelt sellepärast, et praegu on meie riigis nii märgukirjadele kui avaldustele vastamisel tühimik. Sellepärast loodame, et me suudame veel enne suvepuhkust selle seaduseelnõu vastu võtta. Rõhutame siinjuures ka §-s 3 toodud Riigikogu liikmete märgukirjadele ja avaldustele vastamise nõuet. Ilmselt on teil kõigil olnud praktikas niisuguseid juhtumeid, kus see, kas vastatakse ja millal vastatakse, oleneb täiesti ametiasutuse või vastava volikogu juhi suvast. Tihti jäävad meil olulised vastused saamata. Õiguskaitsekomisjon kiitis üksmeelselt seaduseelnõu heaks ja me ootame parandusettepanekuid. Nende tähtjaks pakume välja 8. juuni kell 12. Teeme ettepaneku esimene lugemine lõpetada.

10:02 Esimees

Suur tänu! Tundub, et küsimusi ei esitata. Fraktsioonid ei ole vastuväiteid esitanud. Loeme esimese lugemise lõppenuks.

6. 10:02 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

10:02 Esimees

Austatud Riigikogu! Võtame arutusele kolleegide Siiri Oviiri, Krista Kilveti, Liina Tõnissoni ja Andra Veidemanni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Alustame esimest lugemist. Ma palun autorite nimel ettekandeks kõnetooli kolleeg Siiri Oviiri.

10:02 S. Oviir

Lugupeetud juhataja, lugupeetud kolleegid! Me oleme esitanud seaduse muutmise eelnõu, mis näeks ette nelja ja enama lapsega perede vabastamise tulumaksust, ja mitte ainult nende laste alaealiseks olemise ajal, vaid kuni päevases õppevormis õppimise lõpuni, kuid mitte kauem kui 24. eluaastani. Analoogne säte on sees ka pensioniseaduses laste puhul, kes saavad toitjakaotuspensioni. Nelja ja enama lapsega peresid on Eestis 4800. Oleme teinud ka arvestused, palju see läheb maksma riigieelarvele. Leidsime, et riigieelarvest peaaegu ei olegi täiendavat kulu vaja, sest need pered langevad välja kategooriatest, kes saavad eluasemetoetust või toimetulekutoetust. Täna vastav organisatsioon, kes jagaks eluasemetoetust ja toimetulekutoetust, veel ei tööta korralikult. Nende toetuste saamiseks on vaja esitada hulgaliselt mitmesuguseid tõendeid. Tõendid peab jällegi välja andma mingi teine ametiasutus ja niimoodi rullub abivajaja tõendikuhilaga ühe ametniku juurest teise juurde. Meie esitatud eelnõule on vastu väidetud, et neid peresid tulumaksust vabastades me justkui soosime eelkõige kõrgema sissetulekuga perekondi ja seetõttu valitsus sellist maksusoodustust ei toeta. Ma

küsimusi, mis on kõrgem sissetulek, kus on see piir ja kas meil on andmeid, kui palju selliseid kõrgema sissetulekuga peresid nende 4800 hulgas on? Ma arvan, et üle 1%, kui sedagi, neid ei ole. Teine väide on, et võiks tõsta parem lastetoetusi. Selle väite vastu räägib see, et kui me orienteerume riigi poolt passiivselt saadule, kui lastetoetusi saavad kõik võrdselt, olenemata sellest, kas inimene töötab või ei tööta, siis see ei ole turumajanduslik printsiip. Vaja oleks orienteeruda töötamisele põhimõttel, et kes enam töötab, seda toetab enam ka riik. Me arvame, et ühiskonna moraali seisukohalt on selline lähenemine ülioluline. Nüüd teeksin teile väljavõttelise ülevaate valitsuspoolsetest esinemistest, kuid kahjuks näen, et neid, kellele ma tahtsin neid meelde tuletada, hetkel saalis ei ole. Nimelt kirjutavad 9. mai "Hommikulehes" rahvusliku koonderakonna "Isamaa" esimees, meie peaminister Mart Laar ja "Isamaa" parlamendifraktsiooni esimees Tiit Sinissaar "Isamaast" kevadel 1994, kus nad ütlevad, et paljulapselised pered tuleb vabastada tulumaksust. Kui meie esitatud seaduseelnõu jõudis valitsuse istungile, siis tegelikult seda ei toetatud. Sama toetavalt on korduvalt esinenud sotsiaalminister, kes peaks ju hoolitsema eelkõige paljulapseliste perede eest. 13. mail, kui Eestis oli perenädal, andis ta Pärnus paljulapseliste peredega kohtudes neile lubaduse, et ta toetab tulumaksust vabastamist ja teeb kõik, et see saaks nii ka olema. Hiljaaegu, nimelt 27. mail rääkis ta laupäeva hommikul peresaates ja kordas jällegi neid sõnu. Nii et rahvale räägitakse üht ja tegelikult tehakse teist. Me ei välista, et tulevikus leidub ka paremaid lahendusi, kuidas paljulapselisi peresid toetada, kuid täna ei ole meil mehhanismi. Et meil seda mehhanismi tõesti ei ole, näitab tants jõulutoetuste jagamise ümber. Samuti 1993. aasta riigieelarve täitmine – nimelt on suudetud vaid 41% eraldatud sotsiaalabist välja jagada. Täna ei ole ka mingit paremat seaduseelnõu. Kui tuleb parem seaduseelnõu ja see on tõesti parem, siis meie, esitajad, hääletame tänase eelnõu, kui see vastu võetakse, muutmise poolt. Täna ootavad paljulapselised pered toetust, nad vajavad seda. Ma tean ka seda, et maksu- ja eelarvekomisjon ei toeta seda eelnõu just nendel põhjendustel, millest ma teile rääkisin. Vaatamata sellele palun ma aga saail meid toetada, et me suudaksime eelnõu järgmisel nädalal teisele lugemisele panna ja vastu võtta. Seadus hakkaks kehtima 1. juulist, sest peredel on majanduslikku toetust vaja. Aitäh tähelepanu eest!

10:02 Esimees

Küsimusi ei esitata. Ma tänan ettekande eest! Juhtivkomisjoni, eelarve- ja maksukomisjoni nimel esineb kaasettekandega aseesimees kolleeg Heido Vitsur.

10:02 H. Vitsur

Lugupeetud juhataja, lugupeetud Riigikogu! Eelarve- ja maksukomisjon arutas seda eelnõu möödunud nädalal. Et selgitada meie seisukohti, mingem tagasi 1992. aastasse. Üks esimesi seaduseelnõusid, mis me siis vastu võtsime, oli seaduseelnõu rahareformi komitee otsusega ellukutsutud 50%-lise tulumaksu skaala tühistamine, sest maksusüsteemi puhul, kus maksuperioodiks on aasta, ei ole aasta sees võimalik tariife muuta. See on võimalik osaliselt, kuid mitte kõigi maksumaksjate puhul. Nii et tehniliselt ei ole see tähtjaks 1. juuli meie maksuseaduse loogika järgi teostatav. Kuid vastuoleku põhjus ei ole ainult see, et 1. juuliks ei ole asi tehniliselt teostatav. Eitav seisukoht on motiveeritud veel järgmiste asjaoludega. Eelmisel aastal, kui me arutasime tulumaksuseadust, oli Riigikogu ees alternatiivne võimalus minna tulumaksusoodustustele või säilitada lastetoetuste maksmise süsteem. Riigikogu otsustas säilitada lastetoetused ja loobus maksusoodustustest. Töötati välja toetuste süsteem, mis on summalt üsna ligilähedane sellele, mida nüüd ette pannakse. Neljalapseline perekond saab praegu toetusi 200 krooni kuus ja selliseid toetusi makstakse sellel aastal 54 miljoni krooni ulatuses. See toetuste süsteem on väga laialdane ja sisaldab veel igasuguseid muid toetusi. Nii et selline süsteem loodi ja me läksime selle peale. Seetõttu tundub möödunud aastal vastuvõetud otsuse revideerimisele võtmine just nelja lapsega perede puhul, mida on ainult mõni tuhat, väga ebaloogiline. 4000 on tõesti selline perede arv, mille puhul saab läheneda igale perele personaalselt, ja seda teed on valitsus praegu minemas. Minu käes on valitsuse määruse projekt, mida kavatsetakse rakendada ka 1. juulist. Selles nähakse ette hakata kõigile peredele, kui netotulu ühe pereliikme kohta on alla 500 krooni kuus, maksma alates neljalapselistest perekondadest toetust 100 krooni kuus. Selleks on reservfondist III kvartaliks ette nähtud ligikaudu seitse miljonit krooni ja IV kvartaliks kavandatakse vajaolev summa teises lisaeelarves. Kokku võimaldab selline abinõu suurendada nelja- ja enamalapseliste perede toetust sellel aastal 14 miljoni krooni võrra. See on tehniliselt teostatav ja viis korda suurem kui arutatava seaduseelnõu autorite pakutu, sest seletuskirjast ma loen, et tulumaksu vähemlaekumine oleks 10 miljonit ja seitse miljonit sellest oleks tasandatud elamuasemetoetuse vähemkuluga. Nii et ainult kolm

miljonit 14 miljoni vastu. Teine asjaolu, miks eelarve- ja maksukomisjon ei saa toetada seaduseelnõu, on see, et seaduse rakendamine tooks kaasa ümberarvestused kohalike eelarvete ja riigieelarve vahel. Kuna üksikisiku tulumaks on 52% ulatuses kohaliku eelarve tulu, siis ei ole suurte ümberarvestuste tegemine kõigis valdades nii väikese summa pärast ja ainult kitsa peregrupi huvides motiveeritud. Riigikogu eelarve- ja maksukomisjon lähtus ka demograafilisest situatsioonist Eestis, kus põhiprobleemiks on kujunenud juba esimese, teise ja kolmanda lapse sündimine. See tuleks lahendada, kui me võtame käsile maksusüsteemi, komplekselt kõigi gruppide jaoks, mitte aga ühe väikese rühma jaoks, millele, ma kordan, on võimalik väga kergesti personaalseid lahendusi leida. Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes otsustas eelarve- ja maksukomisjon toetada seda teed, mille me valisime möödunud aasta sügisel, ja minna toetuste teed edasi, kusjuures muuta toetused sõltuvaks sissetulekust ühe perekonnaliikme kohta. Komisjon teeb ettepaneku nimetatud seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

10:02 Esimees

Suur tänu! Küsimused. Kolleeg Epp Haabsaar.

10:02 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud härra Vitsur! Praegu on üheks miinuseks peetud seda, et eelnõu annab põhjendamatult palju soodustusi nendele peredele, kelle sissetulek on suur, aga enamikul paljulapselistel peredel pole üldse suuremat sissetulekut. Kas komisjoni arvamust muudaks see, kui teha niisugune parandusettepanek, et tehtaks osaline tulumaksuvabastus, näiteks tulu suhtes, mis ei ületa perel 48 000 krooni aastas – muidugi võivad tulla kõne alla ka igasugused muud suurused –, siduda see keskmise palgaga või toimetuleku piiriga jne.? Ühesõnaga, põhimõte on see, et anda osaline tulumaksuvabastus.

10:02 H. Vitsur

Lugupeetud Epp Haabsaar! Küsimus ei ole üldse soodustuse suuruses, sest nagu ma näitasin, on valitsuse variant, mis on praegu töös ja peaks rakenduma 1. juulist, tegelikult viis korda suurem toetus kui see, mida arutatakse eelnõu pakub. Ja teine küsimus on see, et kui me hakkame maksureformi tegema, siis ei pea me õigeks teha seda 5% Eesti perede huvides, vaid kõigi Eestis lapsi kasvatavate perede huvides. Kui me otsustame, et otsene toetuste andmine ei ole efektiivne või me seda ei taha, siis tuleks teha maksusoodustused juba lastega peredele süsteemselt, ka kolme lapsega peredele, kahe lapsega peredele.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Siiri Oviir.

10:02 S. Oviir

Aitäh, juhataja! Ma ütlesin enne paar sõna, kui ma küsimuse esitan. See, et te need seitse miljonit väga kergekäeliselt kõrvale jätsite, võrreldes valitsuse poolt antavat 14 ja meie poolt pakutavat kolme miljonit, ei ole päris täpne, kui te loete eelnõu korralikult läbi. Kui valitsus annab ükskõik mis summa juurde, siis need inimesed langevad toimetulekutoetuse saajate hulgast välja. Järelikult tuleb seitset miljonit ikkagi arvestada. Aga nüüd küsimus. Te rääkisite, et suured pered, kus on suur sissetulek, saaksid rohkem soodustusi. Kas te ütleksite mulle, kui palju on neid suure sissetulekuga peresid ja mis on teie arvates suur sissetulek?

10:02 H. Vitsur

Ma ei saa sellest küsimusest aru. Ma ütlesin just, et suurest sissetulekust ei ole selle nelja tuhande pere puhul üldse juttu, see ei ole majanduslik küsimus, neid võib olla tõesti üks protsent või kaks protsenti. Ma ei teinud sellest enda arust üldse probleemi.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Andra Veidemann.

10:02 A. Veidemann

Ma tänan, härra juhataja! Lugupeetud härra Vitsur! Te väitsite, et ainuüksi selle eelnõuga seoses oleks vaja ette võtta tohutu suur töö, selgitamaks välja seda diferentsi, mis valitseb Eesti perede sissetulekutes. Ütelge, kas te tõesti mõtlesite seda tõsiselt? Kas te tõesti arvate, et selle töö tegemine tuleb lükata teadmata tulevikku? Ma arvan, et mitte ainuüksi seoses selle eelnõuga, vaid seoses väga paljude teiste eelnõudega oleks see väljaselgitamise töö juba pidanud tehtud olema. Tuua üheks argumendiks, et on nii suur töö välja selgitada, millised on erinevate perede sissetulekud, on minu meelest üsnagi demagoogiline. Aitäh!

10:02 H. Vitsur

Ma olen vist rääkinud nii ebaselgelt, et minu jutust ei ole üldse aru saadud. See suur töö oleks tõepoolest olnud vaja ära teha, kuid sellest suurest tööst ma üldse ei rääkinud. Ma rääkisin sellest suurest tööst, mille toob arutatava eelnõu vastuvõtmisega kaasa tulumaksu baasi vähendamine valdades, kus on vaja teha ümberarvestused riigieelarve ja valdade eelarvete vahel, viimase kui ühe eelarve vahel. Aga see suur töö, millest teie rääkisite, seda statistikat peaks iga mõistlik riik kogu aeg pidama. See on täiesti elementaarne.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Liina Tõnisson.

10:02 L. Tõnisson

Aitäh, härra eesistuja! Teeme veel üte katse, kuidas saal ja teie omavahel üksteisest aru saavad. Mina sain teie sõnavõtust nii aru, et komisjon toetab valitsuse tulevase määruse projekti, mille järgi hakatakse neljale ja enama lapsega perele maksma 100 krooni kuus, et te toetate seda mõttelaadi. Kas oli nii?

10:02 H. Vitsur

Jaa.

10:02 L. Tõnisson

Kena. Veidi hiljem, oma kõne lõpul te ütlesite, et tegelikult ei toeta komisjon meie poolt pakutud eelnõu juba sellel lihtsal põhjusel, et Eestis on väga vähe peresid, kus on neli last, ja tegelikult tuleb hoopis vähese sündimuse tõttu toetada peresid, kus sünniks teine ja kolmas laps. Järelikult, meie idee alustada toetamist neljandast lapsest on lühinägelik – need on juba minu sõnad – ja mõtlematu. Siit minu küsimus: kumba loogikat siis komisjon ikkagi toetab ja missugust loogikat toetab lugupeetud esineja? Või on väited lihtsalt demagoogilised, et saada maha ebameeldiva seaduseelnõu tagasilükkamisega? Ma tänan teid!

10:02 H. Vitsur

Seda vastuolu või näilist vastuolu oma jutus ma teadsin juba eile. Nii et lugupeetud Liina Tõnisson sai täpselt õigesti aru, mis ma rääkisin. Kogu küsimus on selles, et selline lahendus on meie arvates tehniliselt õige. Kas summa suurus 100 krooni ja need 14 miljonit on kõige ratsionaalsem toetuste jagamise suund, see otsus on antud momendil valitsuse pädevuses ja sellele me vastu ei vaidle. Tundub, et – nüüd ma ütlen oma subjektiivse arvamus, see ei ole eelarvekomisjoni arvamus – huvigruppide survele on valitsus ebaproportsionaalselt suurendanud summasid, mis lähevad praegu nelja- ja enamalapselistele peredele. Sellest summast oleks võinud osa minna ka kolmelapselistele. Kuid ma ei ole teinud arvestusi ja ma ei saa siin kaasa rääkida. Tõenäoliselt kolm, neli või ka seitse miljonit, mida sellelt oleks võinud kokku hoida, oleks kolmelapselistele peredele nii tühine, et see oleks olnud lihtsalt nende mõnitamine. Võib-olla lähtus valitsus sellest. Ma ei tea, miks valitsus lähtus just 100 kroonist. Võib-olla on 100 krooni lihtsalt ilus summa. Seda vastuolu ma tean ja selle peale mõtlesin ma juba eile. Nii et lugupeetud Liina Tõnisson sai täpselt aru. Kuid me kiidame heaks selle tee, et perekondi hakatakse toetama, lähtudes perekonna sissetulekust, tulust ühe inimese kohta.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Tiit Made.

10:02 T. Made

Austatud eesistuja! Härra Vitsur! Loomulikult on eelarve- ja maksukomisjon olnud valitsuskuulelik komisjon ja see on hea. Kas on informatsiooni, millal valitsus saab oma seaduseelnõu valmis ja tuleb sellega Riigikogusse? Kas ei oleks komisjoni meelest siiski mõttekas hoida seda eelnõu nii kaua menetluses ja tegelda sellega, kui valitsus saab omaga maha? Võib-olla sel aastal see ei tulegi ette. Aitäh!

10:02 H. Vitsur

Valitsus kahjuks ei tulegi sellega Riigikogusse. Me oleme ise kehtestanud sellise korra, et valitsus lahendab selle küsimuse oma määrusega. Eelnõu menetluses hoida ei ole aga mõtet, sest seda ei saa lihtsalt rakendada, see ei ole tehniliselt võimalik. Võib esitada uue eelnõu, mis käsitleb üldse, põhimõtteliselt tulude või tulumaksu diferentseerimist sõltuvalt sellest, kas on perekonnad või üksikisikud, kas on lapsed või ei ole, kas lapsi on palju või vähe. Ja siis juba rakendumisega 1. jaanuarist.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Krista Kilvet.

10:02 K. Kilvet

Ma tänan! Te nimetasite ühe põhjusena, miks te ei toeta seda eelnõu, ka kohalikele omavalitsustele langevat ümberarvutuste tegemise ülesannet. Kas te ei arva, et selline põhjendus ei pea küll kõlama siit saalist, nagu paneks see kohalikele omavalitsustele mingi koorma. Ma arvan, et nad teeksid seda hea meelega oma perede heaks.

10:02 H. Vitsur

Teeks küll, ainult et meie peame leidma katteallika ja katteallikat ei ole.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Jaak Herodes.

10:02 J. Herodes

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et olemas on siiski erinevaid toetamisi. On selline toetamine, kus riik võtab maksumaksja taskust ühe raha ja annab teisele perele, et see saaks hakkama, ja seda nimetatakse toimetulekuks. Sel juhul riik reguleerib seda suhet. Teine asi on see, kus riik võimaldab ühel perekonnal ise toime tulla, vabastades ta mingitest kohustustest, mida ta ei pea oluliseks. Ma arvan, et seda esimest võiks nimetada Aafrika abiks ja teist võiks nimetada tsiviliseeritud võimaluseks perel ise auga oma probleemidest välja tulla. Minu küsimus kõlab aga hoopis nii: kas eelarvekomisjon peab vähetähtsaks, et see eelnõu stimuleerib nelja lapse muretsemist just jõukasse perekonda, seega nendesse perekondadesse, kus laste kasvatamine on väga oluline, kus kogu laste tulevik on juba kindlustatud kindlamini ja kus tulevikus ei vajata riigi toetust?

10:02 H. Vitsur

Eelarvekomisjon oli seisukohal, et peredesse suhtumine tuleb tulumaksuseaduses lahendada süsteemselt, alates ühest lapsest kuni 12 lapseni, ja mitte võtta joont, et alates neljandast. Ei ole mingit kriteeriumi, et alates neljandast oleks vaja mingisugust erilist poliitikat. Eesti rahvuse seisukohast on praegu tähtsad esimene, teine, kolmas ja ka neljas, viies laps. Kuid massi annavad esimene, teine ja kolmas, sest iive on langenud 50%, ei sünni esimestki last, rääkimata neljandast.

10:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Heiki Raudla.

10:02 H. Raudla

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas te olete nõus, et kogu meie vaidlus siin saalis on praegu tingitud sellest, et me ei ole kokku leppinud, milline on Eesti Vabariigi perepoliitika?

10:03 H. Vitsur

Jah, üks küsimus on kindlasti see ja teine see, et me ei ole siiski veendunud, kas me langetasime möödunud sügisel otsuse õigesti ja olime nõus selle otsusega, et me ei diferentseeri tulumaksu sõltuvalt perede koosseisust. Nii et siin on kaks asja: kuidas me tahame, mille kaudu me tahame tulusid jaotada ja milline perepoliitika on.

10:03 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Rein Veidemann.

10:03 R. Veidemann

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Mind ajendas küsima teie mõtte selle kohta, et kui see seaduse muutmise seadus praegu vastu peaks võetama, siis ei ole võimalik seda rakendada. Kuidas siis ikkagi ei ole võimalik, kui need rohkem kui 4000 peret maksavad tulumaksu oma töökohtade kaudu ja see on ju ometigi teada, et nendel on neli last?

10:03 H. Vitsur

Lugupeetud Rein Veidemann, ma sihilikult ütlesin, et see ei ole täielikult rakendatav. Ma pidasin just silmas neid, kes ei ole palgatöölised ja saavad ka muid tulusid. Just sama probleem tekkis muuseas kaks aastat tagasi.

10:03 Esimees

Kolleeg Epp Haabsaar, teine küsimus.

10:03 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud härra Vitsur! Kas omavalitsuste probleem nii ei oleks lahendatav, et anda omavalitsusele õigus ise otsustada, kas ta vabastab või ei vabasta sellest osast, mis temale laekub? Sel juhul ei tohiks ju riigil olla mingisuguseid kohustusi, et ta peab nende ametnike tööd välja maksma. Siis oleks ka omavalitsustel õigus perepoliitikat nii suunata, nagu nad õigeks peavad, ja nad vastutaksid selle eest.

10:03 H. Vitsur

Lugupeetud Epp Haabsaar! Seda küsimust saab lahendada mitut viisi, kuid selleks on vaja eelnõu.

10:03 Esimees

Suur tänu, kolleeg Heido Vitsur! Kas ma panen juhtivkomisjoni ettepaneku hääletusele?

10:03 H. Vitsur

Jah, palun.

10:03 Esimees

Aitäh! Lugupeetud Riigikogu, kes on eelarve- ja maksukomisjoni protseduurilise ettepaneku poolt lükata arutusel olev seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi? Selle ettepaneku poolt on 13 Riigikogu liiget, vastu on 24, 5 jäid erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust. Nimetame nüüd parandusettepanekute esitamise tähtaja. Selleks jääb 14. juuni kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

7. 10:02 Kolhoosidevahelistelt ehitusorganisatsioonidelt ja teistelt endise EKE süsteemi ettevõtetelt ning organisatsioonidelt tsentraliseeritud vahenditest soetatud varade omanikele tagastamise seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine

10:02 Esimees

Austatud kolleegid, võtame arutusele kolleegide Ants Ermi, Eiki Nestori, Lembit Küütsi, Eino Tamme ja Vootele Hanseni algatatud Kolhoosidevaheliste Ehitusorganisatsioonide Tehnilise Baasi Tugevdamise Fondi Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fondile üleandmise seaduse eelnõu. Teine lugemine jätkub ja ma palun ettekandeks autorite nimel kõnetooli kolleeg Lembit Küütsi.

10:02 L. Küüts

Austatud kolleegid! Käesolev eelnõu on kujunenud varasemast Kolhoosidevaheliste Ehitusorganisatsioonide Tehnilise Baasi Tugevdamise Fondi Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fondi üleandmise seaduse eelnõust, mis vahepeal on moondunud kolhoosidevahelistelt ehitusorganisatsioonidelt ja teistelt endise EKE süsteemi ettevõtetelt ning organisatsioonidelt tsentraliseeritud vahenditest soetatud varade omanikele tagastamise seaduse eelnõuks. Kuid jätkem ajalugu kõrvale ja mingem tõsisemalt nende asjaolude juurde, mis seda seaduseelnõu käigus on hoidnud ja selle vaatamata korduvatele katsetele seda menetlusest eemaldada siiski tagasi saali toonud. Ka komisjoni sisemises töös on hääletuse tulemusena suudetud seda jälle uuesti esitada. Kõigepealt, mis on selle seaduse põhiline liikumapanev jõud? Komisjon on lähtunud põllumajandusreformi seaduse §-st 23, mis sätestab, et majanditevaheliste ettevõtete reform, s.t. reorganiseerimine või likvideerimine, viiakse läbi eraldi seadusega kehtestatud korras. Sellist seadust ei ole tänapäevani vastu võetud. Kooperatiivsete, riiklik-kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide vara taasriigistamise ja erastamise seaduse (vastu võetud 4. juunil 1992) § 10 3. lõike kohaselt kuulub majanditevaheliste organisatsioonide vara pärast riigi osa ning füüsiliste isikute poolt vara osastamisel seaduslikus korras omandatud aktsiate ja tööosakutega – siin oli märkus, et ainult majandis olnud töötajate tööosakud – soetatud varade mahaarvamist ühismajandite õigusjärglastele kolme võimalikku teed pidi: erastatakse kui riigi vara, antakse üle majanditevaheliste organisatsioonide osanike õigusjärglastele, moodustatakse omanikele kuuluva vara baasil juriidiline isik ühise omandiõiguse teostamiseks. Ka selle punkti järgi on seda raske käsitleda, sest siinjuures tuleb ilmsiks vastuolu, et majanditevahelised organisatsioonid nagu EKE ei ole kooperatiivse organisatsiooni iseloomuga. Kuna EKE ei ole moodustatud majandite osamaksudest, vaid on oma vahendid hankinud ehitustegevuse maksustamisest, ei saa teda lugeda majanditevaheliseks organisatsiooniks ehk kooperatiivseks organisatsiooniks. Samuti ei ole aktsiaseltsi EKE osanikeks praegu mitte majandid ja nende osastamise teel moodustatud uued organisatsioonid, vaid KEK-id, kelle varast ühel või teisel viisil on maha arvatud majandite osa, ning EKE enda poolt asutatud ettevõtted. Seejuures ei ole KEK-id oma aktsiate eest maksnud, osa neist ei ole kajastanud isegi finantsis. KEK-ide kui kooperatiivsete organisatsioonide vara oleks pidanud jaotatama ainult kooperatiivi liikmete vahel, aga KEK-i osakuid ja aktsiaid on jaotatud ka teistele isikutele. Seega on jämedalt rikutud kooperatsiooni põhimõtteid. Ülaltoodust lähtuvalt ei saa EKE omanikena käsitada KEK-isid ja EKE asutatud ettevõtteid. EKE omanikuks on riik kui tema asutaja ja finantseerija Kolhoosidevaheliste Ehitusorganisatsioonide Tehnilise Baasi Tugevdamise Fondi kaudu. Valitsus ei ole lõpetanud fondi ega EKE tegevust. Praegu jagati teile lauale lisa arutatavale seaduseelnõule. Endise EKE ja KEK-ide varade varalistest õigustest on läbinud põllumajandusreformi ainult 7,4%. Lisas on selle struktuur. Siit on näha, et Eesti Vabariigi Põllumajandusministeeriumi 25. mai 1994. aasta kirjaga edastatud andmete kohaselt on õigustatud subjektid (majandi töötajad, tööosaku saajad) saanud KEK-idest tööosakute katteks vara või varalisi õigusi 4 049 000 krooni eest. Vastavalt teatmiku "EKE tegevus aastail 1962–1990" andmetele olid KEK-ide põhivahendid (ilma 1991. aasta ümberhindluseta) 16 231 100 krooni. Sama oleks ümber hinnatuna (1991. aasta hindlus) samasse hinnaskaalasse põllumajandusreformi läbinud majandite varaga 48 693 300 krooni. Seega on jäänud põllumajandusreformist välja KEK-ide varasid 44 644 300 krooni ehk 91,7%, mille tänane põllumajandusreformist kõrvalejäänud põhivarade bilansiline maksumus oleks 334 832 000 krooni. See oleks siis jämedalt võttes 334,8 miljonit, mille reaalkaalu on tegelikult kaheksa kuni kümme korda kõrgem. Lähtudes nendest andmetest, ei saa komisjon lugeda oma tegevust veel ammendunuks. Lisaks sellele on nende KEK-ide baasil moodustatud vabariiklike keskorganisatsioonide ajaloos ka üht-teist hägust. Nimelt tuleb välja, et EKE tegevus ei olegi lõpetatud. EKE otsustati reorganiseerida Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kinnitatud põhikirjale mittevastava organi, volikogu poolt. Fonde ja varasid ei jagatud. See oleks täiesti mittevastavuses ka tolleaegsete õigusaktidega. Praegu, vaadates neid dokumente, mille põhjal tegutsetakse, tuleb välja, et tegutsetakse hoopiski seaduspärastamata põhikirja kahe variandi alusel. Nii et ühel ettevõttel on olemas kaks põhikirja, kusjuures mõlemad on

seaduspäraselt kinnitamata. Peale selle on EKE süsteem jagunenud tütarfirmadeks ja sedakaudu on EKE varasid rännanud sellest süsteemist välja kontrollimatult. Keegi ei suuda neid praegu täpselt kindlaks teha. On kaotatud bilansiline järjepidevus, osa ühingu varasid on suuremal või vähemal määral arvele võtmata ja tegemist on lausa bilansi võltsimisega. Nii et riigi osa kindlaksmääramisel on riik siin kõvasti pügada saanud. Meil on olemas selle protsessi kohta terve dokumentatsiooni ajalugu.

Eksperdiarvamuse on andnud Riigikogu juriidilise osakonna juhataja asetäitja Tamme (02.12.93 ja 03.03.94), professor Varul (23.11.93, 14.03.94) ja majandusekspert Ivi Proos (01.03.94). Siis on veel Majandusministeeriumi kirjad (20.04.94 ja 02.05.94), Põllumajandusministeeriumi kiri (25.05.94) ja Eesti Vabariigi Valitsuse 1993. aasta 18. novembri istungi protokoll nr. 85 seaduseelnõu 313 kohta. Peab ütlema, et kõik need arvamused on suuremalt jaolt negatiivsed.

10:02 Esimees

Kolleeg Lembit Küüts, ma vabandan, meil saab istungi tööaeg otsa. Panen hääletusele pikendamise ettepaneku. Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et pikendada tänase istungi ametlikku tööaega kuni käsilolevas päevakorrapunktis otsustuse tegemiseni? Pikendamise ettepaneku poolt on 11 Riigikogu liiget, vastu on 16, erapooletuid rahvasaadikuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Arutelu jääb pooleli täpselt selle koha pealt. Me jätkame homme kell 14.